

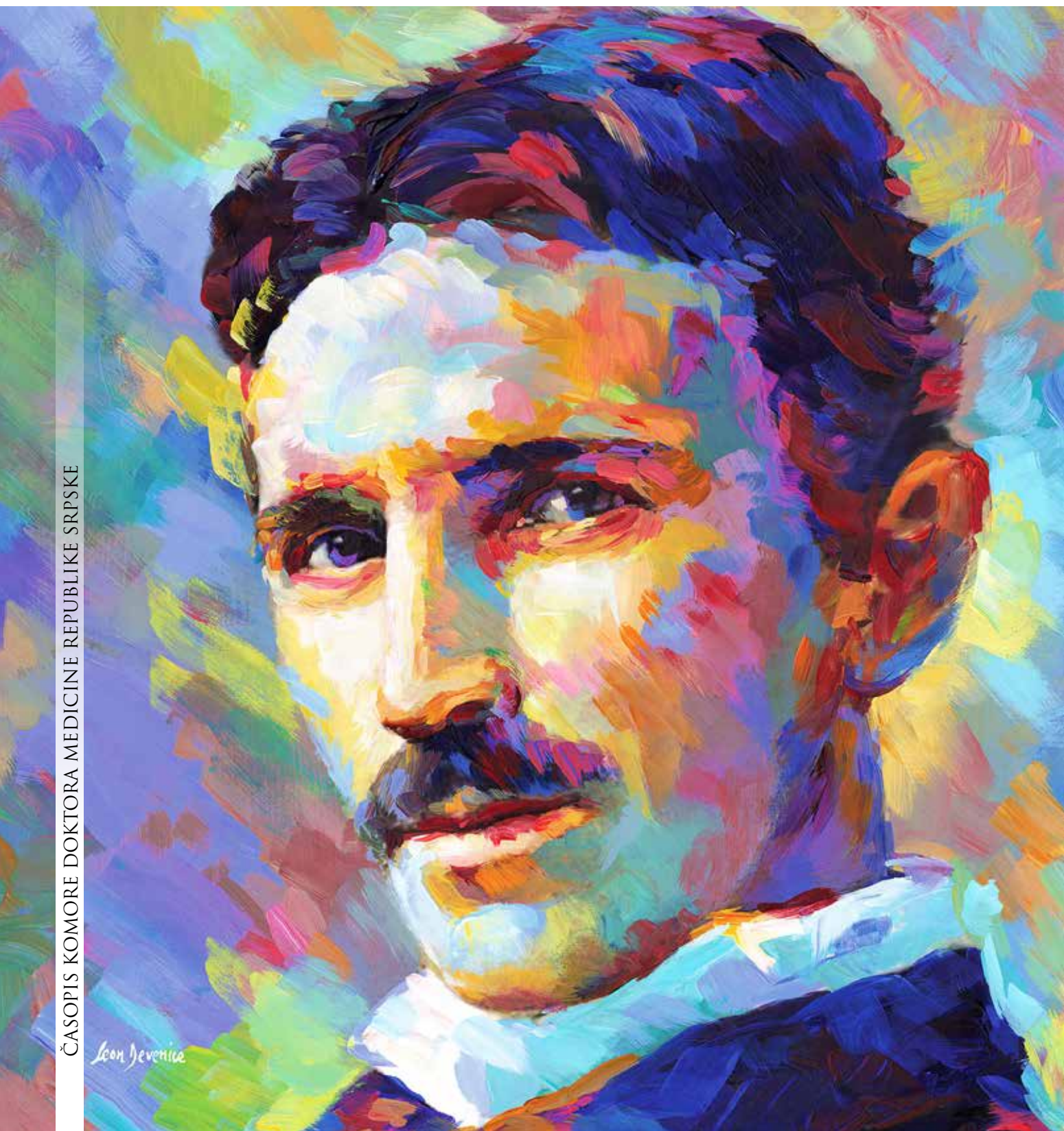
KOD

63

GODINA XXIII DECEMBAR 2024.

ČASOPIS KOMORE DOKTORA MEDICINE REPUBLIKE SRPSKE

Leon Jevonica

Срећну и успешну
2025. годину жељи вам

2001
Комора доктора медицине
Републике Српске

Председник Коморе

BROJ 63

KOD

Izdavač

Komora doktora medicine RS
www.komoradoktorars.orgGlavni i odgovorni urednik
Prof. dr Vlastimir VlatkovićIzvršni urednik
Željko RajlićRedakcioni odbor
Prof. dr Vlastimir Vlatković
Dr Srđan Mavija
Dr Ana Rogić
Dr Nina Marić
Dr Višnja Banjac Baljak
Dr Rade Lončar
Dr Verica Prodanović
Mr sc. med. Snežana Simić-Perić
Dr Goran RačetovićIzdavački savjet
Prof. dr Jelica Predojević-Samardžić
Prof. dr Peđa Kovačević
Dr Rajko Dodik
Doc. dr Novak Vasić
Dr Ljubiša Simić
Dr Radmila IlićSekretar redakcije
Jelena PlavljanićLektor
Mladen KelečGrafička priprema i štampa
Grafomark d.o.o.Adresa redakcije
KOD, Prvog krajiškog korpusa 4/1
78000 Banja Luka, RS, BIH
Tel: +387 51 32 93 60
e-mail: casopiskod@blic.net
komoradmr@blic.net

Časopis je oslobođen poreza na promet na osnovu člana 33. stav 1. tačka 9, Zakona o akcizama i porezu na promet, rješenjem br: 06/6-61-882/02, Ministarstvo nauke i kulture RS.

Naslovna fotografija
Nikola Tesla

Prof. dr Vlastimir Vlatković

SVIJET POČIVA NA PROMJENAMA

O tempora, o mores!

Svako vrijeme ima svoje običaje. A ljudi u vremenu u kome žive, stvaraju nove običaje. Obično je novo i bolje, naprednije i savremenije. Trebalo bi da donese napredak i da nas podstakne da idemo u pravcu uzdizanja i usavršavanja. Da budemo ponosni na sebe, snažni i odvažni. Da iskoračimo hrabro svaki put kada naiđemo na prepreku koja se možda čini nepremostiva. Da ne ustuknemo pred izazovima modernog doba, punog lakih i površnih iskušenja, kojima je teško odoliti. Da učinimo napor da naučimo teško naučljivo i da savladamo na izgled nesavladivo. Da se ugledamo na bolje od sebe! A sve to da uradimo i da sačuvamo sebe, čast, poštenje, ljudskost ... Trebalo bi.

Nekada *Dobar dan, kako ste?* a danas *Zdravo!* i skrenut pogled, ili čak samo emotikon u SMS poruci. Skraćenice svega i svačega! Lijepije riječi, koje nose pozitivnu energiju i emociju, zamijenile su hladne i bezlične skraćenice. Toplinu pogleda, osmijeh i empatiju zamijenili su video klipovi i poruke, objave na mreži i lajkovi. Novo doba i novi običaji!

U vremenu u kome živimo imperativ je biti mlad, lijep, uspješan i zdrav. Nekako baš tim redom. A mladosti je sve manje, pa i kad je ima, brzo prolazi. Ljepota se kupuje novcem (ona duhovna nije više bitna), a novac donosi uspjeh. Zdravlje je nekako na kraju. Dobro je da ga se ima. A kada ga nema, opet sve drugo nije više važno. Život je igrokaz koji ide u krug.

U domovima zdravlja i bolnicama nepregledni redovi. Dijagnostika je sve bolja, lijekovi su sve efikasniji, bolesnih je sve više, a doktora sve manje. Ono od čega se nekada umiralo, danas je dijagnoza sa kojom se živi. I dok je Hipokrat svoje bolesnike liječio vještinom, lijepim riječima, biljkama i znanjem, a doktori u Staroj Grčkoj, birani iz uglednih porodica, uživali status nobila, danas su novi običaji. Visoka tehnologija i surova birokratija iscrpljuju holistički pristup bolesniku i ostavljaju vremena da se liječi samo ono što boli, ili smeta. Žao mi je, ali za više vremena nema. Doktor treba da popuni obrazac i upiše podatke u računar. Novo vrijeme, novi običaji i novi status doktora! *A zdravlje je stanje fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja i ne sastoji se samo u odsustvu bolesti.* Još uvijek!

Jesmo li izgubili snagu da se borimo za bolje? Jesmo li se olako predali, ili nas je umor savladao da se borimo za ono što se nekada podrazumijevalo: više vremena za bolesnika, bolje uslove njege i rada i bolji status u društvu? Uostalom, zašto i kako je to nestalo?

Svijet počiva na promjenama. Evolucija, biološka ili socijalna, ne prašta. Ako se mi sami ne trgnemo i ne promijenimo, drugi nas neće čuvati. Za kim zvona zvone, gromko i snažno! Zbog čega naša najbolja i najljepša mladost traži svoj put van društva u kome su stasali? U svakoj generaciji studenata medicine upoznajem izvanredne mlade ljude, još uvijek pune energije i entuzijazma, lijepo vaspitane i ambiciozne, koji žele da promjene stvari i da zavrte krug ka boljem. Oni se ne troše na nepotrebno, oni vjeruju u sebe. Oni ne praštaju i nisu spremni da trpe i čekaju. Oni su nosioci nove energije, novog vremena i novih običaja. I žele ih sada i ovdje. Odmah! U protivnom, samo malobrojni će ostati. A trebaju nam! Više nego ikada! Trebaju nam njihovo znanje i sposobnosti, njihova energija i njihovi upozoravajući glasovi. Silno želim da ostanu i dožive sudbinu Hipokratovih učenika. Da budu doktori umjetnici. *Ars medici!* Da se razvijaju u ovom društvu, gdje su i ponikli, da razmahnu krila i budu nobili svoga posla i ovog društva. Svjetionik u svojim sredinama, koji modernu tehnologiju i naučna dostignuća medicine koriste sa lakoćom i umijećem, a da pri tome ne izgube ljudskost i empatiju. Da donesu novo doba i nove, bolje običaje!

Čini mi se da nikada nije bilo manje vjere da će se to desiti i nikada više želje i potrebe da se to desi. A trebalo bi!

KOD SADRŽAJ

3

Uvodna riječ

Događaji

*Sastanak udruženja nefrologa Republike Srpske i Srbije
Doboj dobio moderan zdravstveni centar
Važno mjesto u organizaciji zdravstvenog sistema
Dvadeset godina stručnosti i saradnje*

14

Aktivnosti Komore

*Nagrade i priznanja najzaslužnijima
Prve licence*

20

Intervju

*Prof. Dr Dejan Bokonjić:
Ulaganje u kvalitetne kadrove je ključ za budućnost*

26

Korak dalje

*Terapija udarnim talasima - uspješna u liječenju uporne boli
Barijatrijska hirurgija u liječenju gojaznosti*

32

Predstavljamo

*Medicinski fakultet Foča - studij na engleskom jeziku
Klinika za kardiohirurgiju UKC Republike Srpske*

40

Svijet u kojem živimo

*Transkrinijalna magnetna stimulacija - terapijska metoda u psihijatriji
Prvo multidisciplinarno udruženje u Republici Srpskoj*

Stručni skupovi

Evropski forum medicinskih asocijacija

Psijhijatrijski dani u Beogradu

Simpozijum o autizmu

Dualni poremećaji

52

Vremeplov

Nikola Tesla - pjesnik nauke i renesansni genije modernog doba

58

U slobodnom vremenu

Dr Bojan Jovanić:

Sport je bolja strana našeg društva

62

Rekreacija

Sportski susreti zdravstvenih radnika Republike Srpske

66

Izdavačka djelatnost

69

In memoriam

78

Kongresi

80

SASTANAK UDRUŽENJA NEFROLOGA SRBIJE I REPUBLIKE SRPSKE

UBanjaluci je 21. 9. 2024. godine održan zajednički sastanak udruženja nefrologa Srbije i Republike Srpske. Sastanku je prisustvovalo 50 ljekara od kojih 26 doktora iz vodećih medicinskih ustanova Srbije: Kliničkog centra Srbije, Vojno medicinske Akademije, Kliničkog centra Vojvodine, KBC “Zvezdara”,

UKC Kragujevac, te Opšte bolnice Šabac, Pančevo i drugih, te doktora iz svih medicinskih centara Republike Srpske.

Ovaj skup je bio više od naučnog događaja i susreta sa prijateljima

Ovaj skup bio je prilika za razmjenu znanja i iskustva sa kolegama,

ali i izuzetan trenutak da ugostimo naše učitelje, profesore i mentore, čije prisustvo je dalo poseban značaj ovom događaju. Kao posebni gosti, skupu su prisustvovali i gosti iz Naučnoistraživačkog centra za hirurgiju, transplantaciju i hematologiju iz Minska: dr Oleg Rumo, dr Kiril Komisarov i

Skup je bio prilika za razmjenu znanja i iskustva sa kolegama iz Srbije

dr Liašuk Sergej Petrovič.

Stručnjaci iz oba udruženja su kroz predavanja, diskusije i na kraju zajednički sastanak predsjedništava oba udruženja, podijelili svoja bogata iskustva i najnovije trendove u nefrologiji, te postavili temelje dalje saradnje.

Jedan od glavnih fokusa sastanka bio je unapređenje saradnje iz-

među nefrologa Srbije i Republike Srpske u cilju boljeg praćenja pacijenata, razmjene podataka i edukacije medicinskog osoblja. Razgovarano je o mogućnostima organizovanja zajedničkih projekata i istraživanja koja bi doprinijela daljem razvoju nefrologije u obje zemlje.

Ovaj skup je bio više od naučnog događaja i susreta sa prijateljima.

Bio je to susret generacija – naših učitelja, kolega i mladih nefrologa koji su tek na početku svoje karijere, spremni da uče i rastu uz primjere najistaknutijih stručnjaka. Druženje u opuštenoj atmosferi, van formalnih predavanja, omogućilo je učesnicima da stvore i učvrste profesionalne, ali i prijateljske veze koje su dragocjene u budućim saradnjama.

DOBOJ DOBIO MODERAN ZDRAVSTVENI CENTAR

Projekat je obuhvatio izgradnju i opremanje savremene zdravstvene ustanove, ukupne površine 28.078 metara kvadratnih, od čega je korisna površina 25.390 metara kvadratnih

Novi objekat bolnice Sveti apostol Luka u Doboju svečano je otvoren 4. septembra uz prisustvo visokih zvaničnika Republike Srpske.

Bolnica raspolaže sa 450 kreveta, a projektovana je da opslužuje 330.000 stanovnika do-

bojske regije i okoline.

Ukupna vrijednost projekta iznosi

Bolnica raspolaže sa 450 kreveta, a projektovana je da opslužuje 330.000 stanovnika dobojske regije

oko 104 miliona KM, a sredstva

su obezbijedena iz budžeta Republike Srpske.

Projekat je obuhvatio izgradnju i opremanje savremene zdravstvene ustanove, ukupne bruto površine 28.078 metara kvadratnih, od čega je korisna 25.390 metara kvadratnih.

Za razliku od postojeće bolnice koja je paviljonskog tipa, u novo-

izgrađenoj sva odjeljenja i uprava smješteni su u jedan objekat koji se sastoji od prizemlja i šest spratova.

Osim toga, izgrađen je i poseban tehnički objekat od 577 metara kvadratnih korisne površine.

Novi objekat bolnice ima glavni operacioni blok, urgentni blok sa operacionom salom i pristupom za sanitetska vozila, službu intenzivne medicine za nehirurške grane, sala za angiografiju, centralna laboratorija, novo porodilište, dijagnostički centar sa više od 20 raznih radioloških i drugih dijagnostičkih procedura, dnevna ambulantna/poliklinička usluga sa specijalističkim konsultacijama, terapijska onkološka dnevna bolnica i centralni sistem snabdjevanja gasovima.

Bolnica zapošljava 170 ljekara, a

Nova bolnica rezultat saradnje s Kinom

Predsjednik Republike Srpske, Milorad Dodik, izrazio je poseban interes za organizaciju usluga u Urgentnom bloku, koji je strateški lociran sa najkraćim pristupom sa magistralnog puta. Dodik je istakao da je izgradnja ove bolnice rezultat saradnje sa Kinom u okviru inicijative *Po-*

jas i put, koju predvodi kineski predsjednik Si Đinping. Članica Predsjedništva BiH, Željka Cvijanović, istakla je značaj ovog projekta za građane Doboja i Republike Srpske, naglasivši da će vlasti nastaviti raditi na unapređenju zdravstvenih usluga.

65 je na specijalizaciji.

Otvaranje novoizgrađene bolnice u Doboju veliki je dan za sve građane Republike Srpske, jer su dobili funkcionalan i moderan zdravstveni centar, istakao je direktor Bolnice Sveti apostol Luka

u Doboju Mladen Gajić.

Svečanosti su prisustvovali predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik, predsjednik Narodne skupštine Nenad Stevandić, srpski član Predsjedništva BiH Željka Cvijanović, premijer Radovan

Višković, ministri u Vladi Republike Srpske, gradonačelnik Doboja Boris Jerinić sa saradnicima. Prisutni su bili i predstavnici Ambasade Kine, kompanije *China Sinopharm international corporation*, predstavnici lokalnih za-

Prva operacija u novoj angio-sali

Veliki korak naprijed u zdravstvu dobojske regije je učinjen implantacijom stenta prvom pacijentu u novoj, najmodernije opremljenoj, angio-sali. Pored pomenute imlantacije stenta, uspješno su urađene i dvije koronarografije, čime je otpočeta nova epoha pružanja zdravstvenih usluga u dobojskoj bolnici.

Čast da bude prvi, koji je pomenutu vrstu usluga uspješno uradio u našoj Ustanovi, pripala je dr Milanu Blagojeviću, mladom specijalisti interne medicine i supspecijalisti kardiologije. Dr Blagojeviću su asistirali članovi tima koji su činili Veljko Petru-

šić, medicinski tehničar – instrumentar, Sanja Čelić RTG tehničar i Biljana Kerezović, medicinski tehničar – instrumentar.

Proces implantacije stenta i koronarografija praćeni su budnim okom dr Saše Lončara, načelnika angio-sale Klinike za kardiologiju Univerzitetskog Kliničkog Centra Republike Srpske i Adrijane Inđić, radiološkog inženjera.

Vizija menadžmenta JZU Bolnica Sveti apostol Luka Doboju, na čelu sa direktorom Mladenom Gajićem, koja je inicirala formiranje angio-sale tokom izgradnje novog objekta bolnice, ovu ustanovu stavlja na mapu zdravstvenih ustanova Republike Srpske koje pružaju kardiološke usluge.

128. GODIŠNJA SKUPŠTINA NJEMAČKE SAVEZNE LJEKARSKE KOMORE

VAŽNO MJESTO U ORGANIZACIJI ZDRAVSTVENOG SISTEMA

*Usvojena je rezolucija pod nazivom **Nikad više je sada**, u kojoj je jasno definisano koliki je značaj poštovanja demokratije, pluralizma i ljudskih prava za obavljanje ljekarske profesije*

Ove godine Majnc je bio domaćin 128. Godišnje Skupštine Njemačke savezne ljekarske komore održane od 6. do 10. maja 2024. godine. Prema riječima domaćina Majnc je grad koji je već dva milenijuma mjesto u kojem se susreću razli-

čiti narodi, koji razmjenjuju svoja iskustva i uče jedni od drugih.

Svečano otvaranje godišnje Skupštine je održano u Rheingoldhalle Mainz, Gutenberg Hall. Skup je otvorio prof. dr Klaus Rajnhard predsjednik Njemačke savezne

ljekarske komore.

Demokratija, sloboda i pluralizam je bio slogan ovogodišnje Skupštine ljekara Nemačke i otpor bilo kojim težnjama koje dovede u pitanje slobodnu demokratiju se našao u središtu otvaranja

128. svečane Skupštine.

Na svečanoj Skupštini Ljekarska zajednica Njemačke izrazila je iskrenu zabrinutost zbog sve očiglednijeg jačanja desničarskih struja, rasizma i antisemitizma. U svojim govorima predsjednik Njemačke savezne ljekarske komore prof. dr Klaus Rajnhardt i predsjednik Ljekarske komore savezne pokrajine Rajnland-Flanc dr Ginter Mateus su jasno iznijeli da demokratiju i osnovne principe demokratije ništa ne smije ugroziti. Obojica su izrazili zabrinutost sve češćeg dovođenja u pitanje demokratskih vrijednosti i principa vladavine prava

i shodno tome na 128. Skupštini Njemačke savezne ljekarske komore je usvojena rezolucija pod nazivom ***Nikad više je sada***, a u rezoluciji je jasno definisano koliki je značaj poštovanja demokratije, pluralizma i ljudskih prava za obavljanje ljekarske profesije.

Istaknuto je da poštovanje ljud-

Mladi ljekari su iznijeli da se tokom svog usavršavanja sve više osjećaju kao jeftina radna snaga, dok učenje i dalje usavršavanje ostaju po strani

skog dostojanstva nije samo nešto što se podrazumijeva u zdravstvenom sistemu već i da predstavlja

jedan od temelja u pružanju adekvatne zdravstvene zaštite. Poseban akcenat stavljen je na činjenicu da bez članova zdravstvene profesije sa migracionom istorijom nije i neće biti više moguće obezbijediti potrebnu zdravstvenu zaštitu u Njemačkoj i da stručnost iz inostranstva i naučna razmjena su veoma važni za budući razvoj

i obezbjeđivanje dobre zdravstvene zaštite, kao i da su prihvatanje raznolikosti i razvijanje tolerancije neki od preduslova za buduće funkcionisanje zdravstvenog sistema u Njemačkoj.

Jedan od gostiju koji se obratio prisutnim bio je i ministar zdravlja u Vladi Njemačke, prof. dr

Karl Lauterbah. Gorući problemi koje je komentarisao odnosili su se na raspodjelu sredstava i sistematizaciju medicinskog osoblja unutar zdravstvenog sistema.

Ljekarska komora Njemačke zajedno sa drugim ljekarskim udruženjima zauzima veoma važno mjesto u organizaciji zdravstvenog sistema i jedna je od karika bez koje nije moguće kreirati zdravstvenu politiku. Prekomjerno opterećenje birokratijom, nedostatak osoblja i nedovoljna sredstva su problemi sa kojima se trenutno bori zdravstveni sektor u Njemačkoj.

Predsjednik Njemačke savezne ljekarske komore prof. Rajnhardt je izrazio nadu da će do ljeta Vlada započeti sa izmjenama u načinu finansiranja zdravstva, a predstavnici Ministarstva su obećali da će razmotriti prijedloge izmjene sistematizacije medicinskog osoblja koje je iznijela Njemačka savezna ljekarska komora. Pored reforme bolnica, primarne zdravstvene zaštite i službe hitne pomoći, ministar Lauterbah je iznio da je u planu i reforma Zakona o licenciranju ljekara kao i proširenje kapaciteta mjesta za studiranje medicine.

Neposredno poslije koktela dobrodošlice, koji je upriličen prvog dana, održan je dijalog forum sa mladim ljekarima na temu *Specijalizacije - očekivanja i realnost*.

Mladi ljekari su iznijeli da se tokom svog usavršavanja sve više osjećaju kao jeftina radna snaga, dok učenje i dalje usavršavanje ostaju po strani i da se na kraju završene specijalizacije ne osje-

čaju adekvatno obrazovanim i osposobljenim za obavljanje posla specijaliste. Jasno su izrazili da po završetku specijalizacije žele da postanu dobri specijalisti, da trebaju adekvatan plan i program specijalističkih studija koji će se poštovati, da trebaju dobre mentore i odgovarajuće povratne informacije tokom njihove edukacije. Mladi ljekari koji se trenutno nalaze na specijalizaciji su takođe iznijeli da svakodnevni rad previše opterećuje mlade kolege i da je to jedan od uzroka neadekvatnog

nim radnim vremenom. Smatraju da bolji program za brigu o djeci moraju postati standard podržan od strane države.

Tokom svečane ceremonije Njemačka savezna ljekarska komora ove godine je odlikovala tri zaslužna ljekara najvišim priznanjem *Paracelsusovom medaljom*. Ovom nagradom Komora odaje priznanje ljekarima koji su stekli posebne zasluge u zdravstvenom sistemu, brizi o pacijentima, ljekarskoj samoupravi i koji su dali doprinos za opšte dobro.

I ove godine je u statusu gostiju posmatrača radu Skupštine Komore prisustvovalo preko 60 predstavnika iz različitih zemalja svijeta, a prvi put ove godine Skupštini su prisustvovali i gosti iz Kine, na što su domaćini bili posebno ponosni.

Razmjena međunarodnih iskustava pruža mogućnost da se prepozna da velike zemlje poput Njemačke i njihov zdravstveni sistem, a time i Komora ljekara ponekad imaju probleme koji su često identični, ili vrlo slični našim.

Prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović

Zemlje poput Njemačke i njihov zdravstveni sistem, a time i Komora ljekara, ponekad imaju probleme koji su često identični, ili vrlo slični našim

usavršavanja tokom obavljanja specijalizacije. Usklađenost porodičnog života i edukacije su naveli kao jedan od posebno važnih problema. Mladi ljekari u Nemačkoj mišljenja su da porodični život i usavršavanje moraju biti mnogo bolje usklađeni i da neki od načina usklađivanja brige o porodici i usavršavanja su fleksibilno radno vrijeme i modeli rada sa skraće-

DVADESET GODINA STRUČNOSTI I SARADNJE

Proslavljen značajan jubilej - 20 godina postojanja i rada i održan godišnji sastanak Udruženja hirurga Republike Srpske koje okuplja hirurge i specijalizante hirurgije

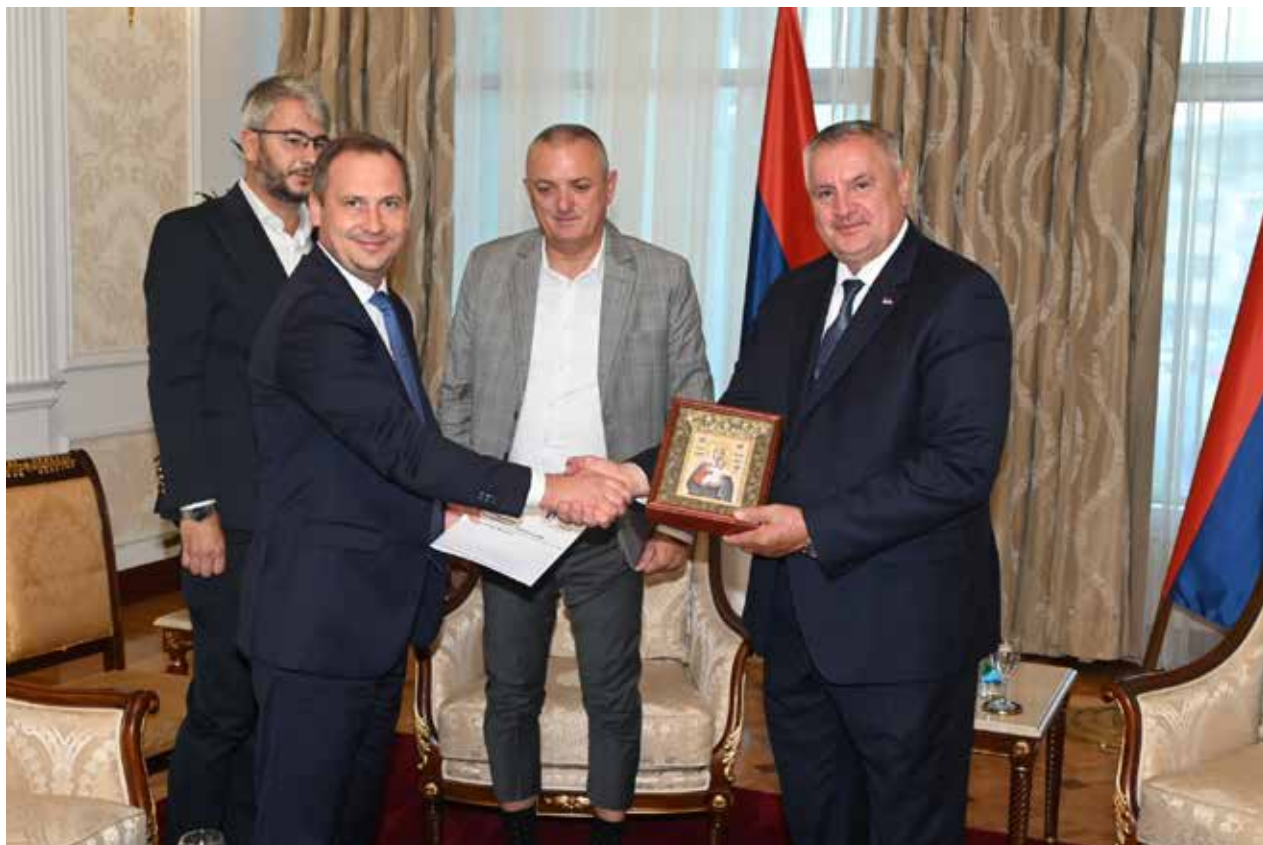
Osnovano 2004. godine, Udruženje je posvećeno okupljanju hirurga i specijalizanata hirurgije iz Republike Srpske, sa ciljem unapređenja zdravstvenog sistema kroz stručne sastanke i razmjenu znanja.

Povodom proslave dvadesetogodišnjice, 5. i 6. septembra 2024. godine organizovan je svečani događaj i stručni sastanak u saradnji sa Hirurškom sekcijom Srpskog lekarskog društva. Ovaj skup je

okupio više od 100 hirurga iz Republike Srpske, Srbije i regiona, uključujući predsjednike udruženja hirurga iz Rusije, Mađarske, Slovenije, Srbije, Crne Gore i Federacije Bosne i Hercegovine.

Svečana akademija održana je 5. septembra u Banskom dvoru i bila je posvećena istorijatu srpske hirurgije, uz dodjelu zahvalnica, muzički program i nacionalnu večeru.

U ime domaćina prisutne je pozdravio prof. dr Zoran Aleksić, predsjednik UO UHRS, nakon čega je prof. dr Alksandar Simić prikazao hroniku razvoja srpske hirurgije, dotičući se i prvih hirurških trenutaka na našim prostorima. Ministar zdravlja dr Alen Šeranić, obratio se prisutnima pozdravnim govorom, a prim. dr Milan Latinović, prikazao je retrospektivu rada ministarstva zdravlja i sva dotignuća koja je Republika

Učesnike međunarodne konferencije primio je predsjednik Vlade Republike Srpske Radovan Višković

Srpska postigla u izgradnji novih bolnica i rekonstrukciji postojećih. Prisutnima u prepunoj sali Banskog dvora obratio se i prof. dr Vasilije Jeremić, predsjednik hirurške sekcije SLD i Vitalij Viktorovič iz onkološkog centra u Sank Peterburgu, Rusija.

Radni dio sastanka održan je 6. septembra u zgradi Vlade Republike Srpske, sa stručnim predavanjima i diskusijama o aktuelnim temama iz hirurgije.

Ministar zdravlja i socijalne zaštite dr Alen Šeranić otvorio je radni, stručni dio sastanka. Osam sjanih predavača, sa odličnim temama bili su izazov i prilika da konferencijska sala Vlade Republike Srpske bude ispunjena do poslednjeg mjesta. Tačno 186 akreditacija za prisutne je podijeljeno, koliko i sertifikata na kraju. Ovaj sastanak klasifikovan je kao

međunarodna konferencija i svaki slušalac dobio je šest bodova i sertifikat.

Udruženje hirurga Republike Srpske nastavlja svoju misiju poboljšanja hirurške prakse i zdravstvenog sistema, sa posebnim ak-

centom na saradnju sa kolegama iz regiona i šire. Ovaj značajan događaj podržao je predsednik Republike Srpske, Milorad Dodik, kao generalni pokrovitelj.

POSJETA UKC REPUBLIKE SRPSKE

Doajeni srpske i regionalne hirurgije, kao i gosti iz Rusije, iskoristili su priliku da posjete najveću zdravstvenu ustanovu u Republici Srpskoj.

- Iskoristili smo priliku da naši gosti iz Rusije, Crne Gore i Slovenije dođu u posjetu najvećoj zdravstvenoj instituciji Srpske, da obiđu našu ustanovu i uvjere se kako ona radi, rekao je prof. dr Zoran Aleksić, načelnik Klinike za opštu i abdominalnu hirurgiju i predsjednik Upravnog odbora Udruženja hirurga Republike Srpske.

- Mi već imamo divnu saradnju godinu i po dana i produbljujemo je. Izuzetno mi je drago da sam dio ove proslave. Ovo je veliki jubilej i na tome čestitam predsjedniku Upravnog odbora prof. Aleksiću, čestitam direktoru prof. Đajiću. Nadam se da ćemo uz ovakvu slogu nastaviti našu saradnju na dobrobit naših pacijenata, rekao je doc. dr Radenko Koprivica, abdominalno-vaskularni hirurg i šef hirurgije iz Opšte bolnice Murska Sobot.

- Srdačno se zahvaljujem na pozivu i mogućnosti da dođem u Ba-

njaluku. Od 2018. godine imamo odličnu saradnju sa UKC Republike Srpske i svake godine mogućnost da se saradnja nastavi. Svake godine razmjenjujemo znanje i stečena iskustva i ljekari iz Banjaluke dolaze u Sankt Peterburg i to je doprinos objedinjavanju dva naroda ruskog i srpskog, rekao je Vitalij Jegorenkov, zamjenik direktora za medicinska pitanja za hirurške grane u Onkološkom centru Sankt Peterburg.

- Želim da kažem da je velika čast i zadovoljstvo biti sa vama. Već šest godina aktivno saradujemo sa va-

šom klinikom i ta saradnja već donosi plodove. Naši ljekari uče od vaših specijalista i obrnuto. Naša medicinska saradnja je iskrena i nastaviće se dalje. Želim da svi vaši pacijenti brzo ozdrave nakon operacija i da se naša saradnja dalje nastavi razvijati, rekao je Ikram Ismailović Alijev, šef Odjeljenja za koloproktologiju u Onkološkom centru Sankt Peterburg.

-Izuzetno mi je zadovoljstvo i čast da kolegama iz UKC Republike Srpske čestitam na sjajnih 20 godina postojanja i osnivanja. Hirurzi iz ove ustanove ostavili su veliki trag na razvoj hirurgije i u Republici Srpskoj i u regionu. UKC Republike Srpske značajno je prepoznatljiv po radu kolega sa Klinike za opštu i abdominalnu hirurgiju. Zahvaljujem se prof. dr Zoranu Aleksiću na pozivu da aktivno učestvujemo u radu koji

je posvećen ovom skupu, rekao je predsjednik Udruženja hirurga Crne Gore prof. dr Veselin Stanišić.

-Impresioniran sam onim što sam čuo i video u UKC Republike Srpske. Dio što sam vidio ovdje ću prenijeti kolegama u Crnoj Gori, jer mi šaljem svoje pacijente mnogo dalje, a ovdje imaju svi potrebni medicinski aparati, rekao je prof. dr Miodrag Radunović dekan Medicinskog fakulteta u Podgorici i hirurg Klinike za abdominalnu hirurgiju Kliničkog centra.

-Rijetko koja ustanova može da se pohvali da ima stručnjake iz Rusije, Slovenije, Srbije, Crne Gore, vrsne doktore koji su došli da prenesu znanje našim doktorima, a istovremeno da se dogovore i naprave plan odlaska naših doktora u njihove ustanove. Ovo sve

služi za unapređenje zdravstvenog sistema Republike Srpske i UKC Republike Srpske. Zahvaljujem se prof. dr Zoranu Aleksiću načelniku Klinike za opštu i abdominalnu hirurgiju i svim gostima, naglasio je generalni direktor UKC Republike Srpske prof. dr Vlado Đajić.

Doc. dr Radenko Koprivica, abdominalno-vaskularni hirurg i šef hirurgije iz Opšte bolnice Murska Sobota zajedno sa našim ljekarima izveo je laparoskopsko zbrinjavanje ingvinalne hernije metodom TEP u cilju razvoja minimalno invazivne laparoskopске hirurgije u Klinici za opštu i abdominalnu hirurgiju.

Svečana Skupština Komore doktora medicine Republike Srpske

NAGRADE I PRIZNANJA NAJZASLUŽNIJIMA

Dobitnik Velikog pečata Komore doktora medicine Republike Srpske za 2024. godinu je prof. dr Dejan Bokonjić, za dugogodišnji naučni, stručni i pedagoški rad kojim se nastavljaju tradicija i vrijednosti struke

Na svečanoj sjednici Skupštine Komore doktora medicine RS, dodijeljene su nagrade i priznanja zaslužnim članovima komore za 2024. godinu

Svečana Skupština Komore doktora medicine Republike Srpske održana je 12. novembra 2024. godine u Banskom dvoru u Banjoj Luci, kao tradicionalni događaj na kome se sumiraju rezultati rada Komore tokom protekle godine, daju smjernice daljeg rada Komore na poboljšanju sveukupnog statusa doktora

medicine u Republici Srpskoj i dodjeljuju nagrade istaknutim članovima Komore.

Svečanoj sjednici prisustvovali su dr Alen Šeranić, ministar zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i prof. dr Ranko Škrbić, dekan Medicinskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci. U svojim

pozdravnim govorima naglasili su značaj saradnje i podrške Komore aktivnostima i projektima Ministarstva i Medicinskog fakulteta, naročito na polju međunarodne saradnje.

Predsjednica Komore prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović naglasila je značaj djelovanja Komore u svim

Predsjednica Komore prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović uručila je Veliki pečat prof. dr Dejanu Bokonjiću

aspektima ljekarske profesije i ukazala na potencijalne probleme u određenim segmentima rada iz djelokruga Komore poput licenciranja diploma sa privatnih medicinskih fakulteta u Federaciji Bosne i Hercegovine i kontinuirane medicinske edukacije.

VELIKI PEČAT

Prof. dr Dejan Bokonjić, dekan Medicinskog fakulteta u Foči

Rođen 4. novembra 1971. godine u Sarajevu. Osnovnu i srednju školu završio je u Sarajevu. Medicinski fakultet upisao u Sarajevu 1990. godine, gdje je završio prvu godinu, a potom studije nastavio na Medicinskom fakultetu u Beogradu, gdje je i diplomirao 1997. godine.

Specijalista pedijatar je od januara 2007. godine, a supspecijalista iz pulmologije od 2012. godine.

Magistrirao je 2003. na temi *Uticaj inhibitora leukotriena na hiperreaktivnost bronhijalnog stabla kod asmatične djece*.

U okviru izrade doktorske teze boravio je 18 mjeseci na Medicinskom fakultetu u Hajdelbergu i

na VMA u Beogradu. Postao je doktor nauka avgusta 2008. godine, a doktorirao je na temi *Ekspresija i funkcija receptora sličnih toll-u na humanim granulocitima periferne krvi*, na Medicinskom fakultetu u Foči.

Asistent je na katedri za Fiziologiju Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Srpskom Sarajevu od 2000. do 2003. godine.

Od 2007. godine radi kao asistent i na odjeljenju za pedijatriju Kliničkog centra Istočno Sarajevo, Bolnice i kliničke službe Foča.

Od 2009. godine zaposlen kao docent na odjeljenju za pedijatriju Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

Od 2014. godine zaposlen kao vanredni profesor na odjeljenju za pedijatriju Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

Od 2019. zaposlen kao redovni profesor na odjeljenju za pedijatriju Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

Od 2012. do 2019. godine je obavljao funkciju prorektora za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta na Univerzitetu u

Istočnom Sarajevu.

Od 2019. godine dekan je Medicinskog fakulteta u Foči, Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

Autor je i koautor više od 80 radova, koji su objavljeni u međunarodnim časopisima i konferencijama, autor je više poglavlja u 14 knjiga iz fiziologije, pedijatrije i osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju.

Član je Komisije za međunarodnu saradnju Komore doktora medicine Republike Srpske od 2008 do 2015. godine.

Predstavnik BiH u programskom komitetu Evropske komisije za Zdravstvo u periodu od 2011. do 2013. i od 2014. do 2018. godine.

Član je Savjeta za nauku Republike Srpske u periodu od 2012. do 2016. i od 2016. do danas.

Dobitnik je nagrade Komore doktora Republike Srpske za naučno-istraživački rad 2012. godine

Profesor Bokonjić dao je i veliki doprinos u akreditaciji visokoškolskih ustanova u Republici Srpskoj i regionu, a zaslužan je i za upis prve generacije stranih studenata na Medicinskom fakultetu u Foči.

Za Ambasadora Univerziteta u Istočnom Sarajevu proglašen 2017. godine i dobitnik je Plakete Medicinskog i Bogoslovskog fakulteta.

HIPOKRATOVO PRIZNANJE

Nagrada za životno djelo dodijeljena je doktoru medicine za vrhunske rezultate postignute tokom dugogodišnjeg rada. Dobitnik ovogodišnjeg Hipokratovog priznanja je prim dr Milorad Šupić, načelnik odjeljenja hirurških disciplina u Bolnici **Srbija** u Istočnom Sarajevu.

Prim. dr Milorad Šupić je rođen

10. oktobra 1957. godine u Sokocu, gdje je završio osnovnu školu i Gimnaziju. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Sarajevu 1987. godine. Svoj radni staž započeo je u Domu zdravlja Prnjavor, kao ljekar opšte prakse, a dalji rad nastavio je u Domu zdravlja Sokolac, zatim u Vojnoj bolnici Sokolac, za vrijeme ratnih dešavanja u Bosni i Hercegovini. Specijalistički ispit iz oblasti Opšte hirurgije položio je u Beogradu 1997. godine, te iste godine dodnu je i titula primarijus. Doktor Milorad Šupić zaposlen je u Bolnici **Srbija** od 2003. godine, a od 2019. godine imenovan je za načelnika Odbirurških disciplina. Posebnu pažnju tokom svog rada posvetio je usavršavanju iz oblasti laparoskopske hirurgije i onkološke hirurgije dojke. Edukaciju iz oblasti onkološke hirurgije dojke je obavio na Institutu za onkologiju u Beogradu, a iz laparoskopske hirurgije u UKC Beograd. Najveći doprinos u svojoj karijeri pružio je uvođenjem savremenih metoda u hiruškome liječenju pacijenata oboljelih od karcinoma dojke u bolnici **Srbija** u Istočnom Sarajevu.

Za pacijente prim. dr Milorad Šupić je uvijek pokazivao bezgranično strpljenje i požrtvovanost, a najbliži saradnici ga vide kao kolegijalnog, humanog i u svakome trenutku spremnog da pomogne. Kao učesnik otadžbinskog rata, odlikovan je Ordenom Njegoša, kao i Zlatnom plakatom opštine Sokolac. Oženjen je i otac dvoje djece.

POVELJA ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

Nagrada se dodjeljuje aktivnim članovima Komore za izuzetne rezultate postignute u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti, kao i za objavljene publikacije u stranim časopisima.

Ovogodišnja dobitnica Povelje za naučnoistraživački rad je prof. dr Verica Petrović.

Rođena 9. oktobra 1961. god. u Doboju. Osnovnu školu, Gimnaziju i Medicinski fakultet završila je u Banjoj Luci. Specijalističke studije iz Porodične medicine završila je 2002. godine. Magistrirala je 2007. godine na temu *Arterijska hipertenzija, dijabetes i dislipidemija u koleraciji sa gojaznošću kod pacijenata koji se liječe kod porodičnog ljekara u JZU Dom zdravlja u Banjoj Luci*. Doktorsku disertaciju pod nazivom *Karakteristike metaboličkog sindroma kod odraslog stanovništva registrovanog u JZU Dom zdravlja u Banjoj Luci* odbranila je 19. aprila 2016. godine Na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci, a na predmetu porodična medicina je birana 2001. godine, za višeg asistenta 2008. i 2014. godine, 2017. u zvanje docenta, a 2022. godine izabrana je u zvanje vanrednog profesora.

Prvi je autor jednog i koautor u dva univerzitetska udžbenika na Katedri porodične medicine Medicinskog fakulteta u Banjoj Luci. Prvi je autor u dvije i koautor u pet stručnih knjiga.

Autor je 55 naučnih radova objavljenih u cjelosti, a od kojih se 16 nalaze na SCI listi. Autor je i koautor brojnih saopštenja u apstraktu prikazanih na kongresima međunarodnog i nacionalnog značaja.

Od 2006 do danas glavni je i odgovorni urednik je časopisa *Porodična medicina*, koji izdaje Udruženje doktora porodične medicine Republike Srpske.

Od 2017. godine obavlja funkciju šefa Edukativnog centra porodične medicine u Domu zdravlja Banja Luka.

Titula *primarijus* profesorici Petrović je dodjeljena je 2007. go-

dine, a dobitnik je i nagrade Komore doktora medicine Republike Srpske 2016. godine za doprinos u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Povelju za primarnu zdravstvenu zaštitu dobili su: dr Željko Elez; JZU Dom zdravlja Kalinovik, dr Nedeljka Dostić; JZU Dom zdravlja Foča, dr Valentina Kilibarda, JZU Dom zdravlja Trebinje, dr Srđan Kravić; JZU Dom zdravlja Gacko, dr Snježana Kričković; JZU Dom zdravljaLaktaši, dr Miloš Jović; JZU Dom zdravlja Bijeljina, dr Gordana Krstić; JZU Dom zdravlja Vlasenica, dr Zagorka Pavlović Blagojević, JZU Bolnica Doboju, dr Dragana Petrović ; JZU Dom zdravlja Petrovo, dr Gordana Marić; JZU Dom zdravlja Banja Luka, dr Marijana Lukač; JZU Dom zdravlja Banja Luka, dr Adrijana Stanar, JZU Dom zdravlja

Predsjednica Komore prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović uručila je Povelju za naučnoistraživački prof. dr Verici Petrović

Medicinska profesija na velikoj raskrsnici

U svom pozdravnom govoru na Svečanoj Skupštini, predsjednica Komore prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović istakla je da su nedostatak edukovanog kadra, nedovoljna količina sredstava i preopterećenost birokratijom, samo neki od problema sa kojima se susreće naš zdravstveni sistem.

- Naša država, nažalost, spada među zemlje koje boluju od bijele kuge, što za posljedicu ima da sve više stanovništva čine stariji, čije se potrebe za liječenjem povećavaju. Ne smijemo zaboraviti da sa starenjem populacije stare i oni koji nose zdravstveni sistem, zbog čega broj ljekara koji odlaze u penziju, premašuje broj mladih kolega. Socioekonomski status ljekara i migracije su faktori koji doprinose ovom problemu, istakla je prof. dr Tadić Latinović.

Kao značajne probleme, predsjednica Komore je istakla nedostatke u edukaciji ljekara, posebno tokom specijalizacije i pojavu privatnih medicinskih fakulteta u Federaciji BiH.

- Ne mogu da ne pomenem da se u većini zemalja kontinuirana medicinska edukacija nalazi u ingerencijama ljekarskih komora, što nije slučaj u našoj zemlji već osam godina. Plaši me da bi ignorisanje ova dva problema za vrlo kratko vrijeme moglo za rezultat imati urušavanje kvaliteta znanja unutar ljekarske struke, zaključila je predsjednica Komore doktora medicine Republike Srpske.

*Prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović,
predsjednica Komore*

Sokolac, dr Dara Ćirić; JZU Dom zdravlja Pale, prim. dr Dragan Pralica; JZU Dom zdravlja Prijedor, prim. dr Daliborka Rajlić-Vukota, JZU Dom zdravlja Prijedor.

Povelju za organizaciju zdravstvene službe dobili su: mr sc. med. Tatjana Gavrilović Elez; JZU Univerzitetska bolnica Foča, dr sc. med. Nikolina Dukić; JZU Univerzitetska bolnica Foča, dr Draženka Grubač; JZU Bolnica Trebinje, dr Suzana Milutinović; JZU Dom zdravlja Ljubinje, dr sc. med. Jadranka Pešević Pajčin; JZU Dom zdravlja Laktaši,

prim. dr Vesna Gligorević Živanović; JZU Bolnica Bijeljina, dr Slađana Prodanović Janjić; JZU Bolnica Zvornik, prim. dr Biljana Majstorović; Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i ortopedsku medicinu, prim. dr Desanka Cvijetić; JZU Bolnica Doboj, prim. dr Mladen Pećanac; JZU Bolnica Doboj, dr Tatjana Milešević Babić; Zavod za transfuzijsku medicinu RS, prim. dr Jadranka Jovović; JZU Univerzitetska bolnica Srbija, dr Ninoslava Bjelogrić; JZU Dom zdravlja Istočno Sarajevo, dr Marko Kovačević; JZU Univer-

zitetska bolnica Srbija, mr sc. med. Tamara Bajić Ivanović; JZU Univerzitetska bolnica Srbija, dr Velinka Lizdek; Specijalna bolnica za psihijatriju Sokolac, dr Radmila Vuković, JZU Bolnica Nevesinje.

Povelja za najbolje rezultate postignute na studiju medicine dodijeljena je dr Zlatku Pavloviću, (9, 96), Medicinski fakultet u Banjaluci i dr Svjetlani Gužvić (9, 37) Medicinski fakultet u Foči.

Ž. Rajlić

PRVE LICENCE

OD APRILA DO DECEMBRA 2024. GODINE

1. Svjetlana Gužvić, Šekovići
2. Džana Hasan, Ilidža
3. Goran Sarkičević, Banja Luka
4. Azur Bijedić, Brčko
5. Uroš Blagojević, Doboj
6. Srđan Cvijanović, Zvornik
7. Ivana Rikić, Bijeljina
8. Marija Marković, Tuzla
9. Mladen Savić, Banja Luka
10. Anđela Stanojević, Foča
11. Momir Alempić, Bijeljina
12. Andrijana Miletić, Gacko
13. Tamara Manojlović, Zvornik
14. Enisa Nuković, Brčko
15. Jovana Ivančević, Banja Luka
16. Snežana Zečević, Foča
17. Svjetlana Kulić, Foča
18. Zorana Vukanović, Trebinje
19. Vladan Gačić, Banja Luka
20. Edina Zulčić, Sarajevo
21. Nedim Begić, Novo Sarajevo
22. Igor Elez, Kalinovik
23. Sanja Tomić, Ugljevik
24. Tijana Mutić Kunovac, Prijedor
25. Radomir Vidić, Banja Luka
26. Ermin Heldovac, Zavidovići
27. Voislav Grabovac, Modriča
28. Milan Tešić, Bijeljina
29. Maja Vanovac, Bijeljina
30. Belma Krdžalić-Zečević, Sarajevo
31. Slavica Vrančić, Laktaši
32. Nina Jovanović, Sarajevo
33. Radmila Knežević, Bijeljina
34. Srđan Milanović, Banja Luka
35. Ognjen Krčmar, Srbac
36. Rajna Latinović, Gradiška
37. Anđela Cvijić, Foča
38. Slaven Pjeranović, Derвента
39. Nikola Stjepanović, Petrovo
40. Mladen Žigić, Doboj
41. Nemanja Tubić, Banja Luka
42. Nebojša Mirić, Prijedor
43. Sanja Pantić, Banja Luka
44. Milana Babić, Banja Luka
45. Jelena Roljić, Mrkonjić Grad
46. Srđan Štrkić, Banja Luka
47. Jovana Ilić, Bijeljina
48. Dejana Raulić, Modriča
49. Ivana Stevanović, Istočna Ilidža
50. Sofija Zrilić, Banja Luka
51. Nikolija Kovačević, Čajniče
52. Biljana Đuranović, Banja Luka
53. Romana Dragonjić, Prijedor
54. Milan Jović, Teslić
55. Suzana Krstić, Banja Luka
56. Cvijeta Lazić, Bijeljina
57. Marija Prodanović, Banja Luka
58. Boris Vuković, Banja Luka
59. Violeta Ilić, Bratunac
60. Anja Ristić, Doboj

-
61. Dragana Sukara, Banja Luka
 62. Ljiljana Adamović, Srbac
 63. Sonja Popović, Zvornik
 64. Vladimir Slavnić, Laktaši
 65. Teodora Vukalović, Trebinje
 66. Dragan Bajić, Banja Luka
 67. Nedeljko Vidović, Mrkonjić Grad
 68. Nikolina Ignjić, Teslić
 69. Nikolina Pavlović, Bijeljina
 70. Snježana Opačić, Banja Luka
 71. Slaviša Kostić, Trebinje
 72. David Grmuša, Banja Luka
 73. Zlatko Pavlović, Banja Luka
 74. Jovan Ramović, Doboj
 75. Julija Milkić, Doboj
 76. Marijana Matić, Ribnik
 77. Stefan Kljujić, Banja Luka
 78. Tijana Radešić, Teslić
 79. Ognjen Beatović, Banja Luka
 80. Ismet Zahirović, Jablanica
 81. Mladen Jaćimović, Slatina
 82. Goran Stojanović, Bratunac
 83. Svetozar Anđelkov, Bijeljina
 84. Aida Mehić-Ahmić, Sarajevo
 85. Maja Mihajlović, Banja Luka
 86. Jovana Latinović, Banja Luka
 87. Lazar Galić, Zvornik
 88. Tijana Srđenović, Derventa
 89. Đorđe Vučić, Banja Luka
 90. Dejana Kiperović, Banja Luka
 91. Suzana Mirosavljević, Brčko
 92. Majda Spahić, Sarajevo
 93. Neda Radovanović, Banja Luka
 94. Ivan Đajić, Foča
 95. Dajana Todorović, Doboj
 96. Mirjana Đuričić, Doboj
 97. Marija Ćirić, Banja Luka
 98. Dejan Trišić, Zvornik
 99. Nikolina Ninić, Banja Luka
 100. Olja Đurica, Prijedor
 101. Svetozar Gužvić, Šekovići
 102. Danijel Malbašić, Banja Luka
 103. Đorđe Tarabić, Sarajevo

Prof. dr Dejan Bokonjić, dobitnik Velikog pečata

ULAGANJE U KVALITETNE KADROVE JE KLJUČ ZA BUDUĆNOST

Prof. dr Dejan Bokonjić je dao veliki doprinos u akreditaciji visokoškolskih ustanova u Republici Srpskoj i regionu, zaslužan je za upis prve generacije stranih studenata na Medicinskom fakultetu u Foči, zato i ne čudi što je još 2017. godine proglašen za ambasadora Univerziteta u Istočnom Sarajevu

Ovogodišnji dobitnik Velikog pečata Komore doktora medicine Republike Srpske, prof. dr Dejan Bokonjić, kao mlad ljekar, planirao je da specijalizira pedijatriju. Kako to biva u životu, mnoge stvari desile su se spontano, pa je njegov profe-

sionalni razvoj tekao uporedo na tri kolosijeka: akademska karijera do pozicije redovnog profesora univerziteta, pedijatra supspecijaliste pulmologije i dekana Medicinskog fakulteta u Foči. Za časopis KOD govori o uspjesima visokoškolske ustanove na čijem je

čelu već pet godina, izazovima sa kojima se svakodnevno susreće, ali i o stanju i perspektivama našeg zdravstvenog i obrazovnog sistema. Ističe da i dalje gaji ljubav prema istraživačkom radu, uprkos brojnim obavezama i podsjeća da je čovjek uspješan i potpuno ispu-

njen kada ima vremena za svoju porodicu, ali i za druge aktivnosti.

Vaš profesionalni rad, medicinski i obrazovni, karakteriše rad sa mladima i najmlađima. Jeste li planirali takav profesionalni i životni put, ili ste jednostavno pratili "znakove pored puta"?

Iskreno, nisam planirao ovakav razvoj. Kada sam završio Medicinski fakultet u Beogradu, htio sam da

budem ljekar i da specijaliziram pedijatriju. Zahvaljujući akademiku Boriši Staroviću, došao sam u Foču 2000. godine i od tada kreće moja akademska karijera. Prošao sam tokom posljednjih 20 godina ozbiljne škole upravljanja i projektnog menadžmenta, učestvovao u izgradnji sistema osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u Republici Srpskoj i BiH i transformaciji nastavnih programa i nastava

ve uopšte prema modernim trendovima u obrazovanju. Vodio sam veliki broj međunarodnih obrazovnih i istraživačkih projekata, njih preko 20. Nekako me put uporedo vodio na tri kolosijeka: akademska karijera do pozicije redovnog profesora Univerziteta, pedijatra supspecijaliste pulmologije i dekana Medicinskog fakulteta. Ogromna pomoć i podrška na ovom putu bila su mi tri čovjeka: prof.

VELIKI PEČAT JE I VELIKA OBAVEZA ZA MENE

Veliki pečat je posebna nagrada i priznanje koje dolazi od kolega. Šta on predstavlja za vas?

Mnogo mi znači i hvala svima onima koji su me predložili. Prvo bih se zahvalio Komori doktora medicine Republike Srpske, zatim podružnici Komore u Foči na čelu sa prof. dr Biljanom Milinković, mojoj bolnici i kolektivu u kojem radim. Teško je reći šta priznanje u stvari predstavlja za mene, možda trenutak da se osvrnem na

ono što sam pokušao da uradim i ostavim iza sebe. Drago mi je ako sam uspio barem malo da doprinesem razvoju pedijatrije, medicinske edukacije na različitim nivoima i vidljivosti institucija u kojima radim. U svakom slučaju, predstavljace za mene veliku motivaciju da i dalje nastavim sa pokušajima da doprinesem razvoju našeg zdravstvenog sistema, budućih zdravstvenih i istraživačkog procesa

edukacije radnika i našim

fakultetima. Nadam se da ću svojim budućim radom ovu nagradu i opravdati jer ona predstavlja i veliku obavezu za mene.

dr Hans-Ginter Zontag, dekan Medicinskog fakulteta u Hajdelbergu, akademik Boriša Starović, dekan Medicinskog fakulteta i rektor Univerziteta u Istočnom Sarajevu i prof. dr Predrag Minić, moj mentor u pulmologiji. Mnoge stvari su se desile iznenada i bez planiranja i definitivno nisam očekivao da ću na ovaj način profesionalno da se razvijam. Moja porodica i prijatelji su uvijek stajali iza mene i bez njih sigurno ne bih ovo ostvario.

Kada već pominjemo mlade, šta kažu iskustva iz prakse, da li nam je omladina danas više ili manje zdravstveno ugrožena u odnosu na prethodne generacije?

Generalno, svako vrijeme donosi svoje izazove i nove potencijalne

opasnosti. Možda danas motivacija mladih ljudi da daju sve od sebe i ostave ozbiljan trag, bez obzira na cijenu, donekle nedostaje, posebno s obzirom na poremećen sistem vrijednosti u društvu. Izazovi kao što su razni oblici zavisnosti, asocijalnog ponašanja i smanjenih vještina komunikacije i oboljenja vezanih za pretežno sjedalni način života, biće glavni izazovi sa kojima će se suočiti nove generacije. Postoji opasnost od novih epidemija različitih zaraznih bolesti, kao i od povećanja broja oboljelih od hroničnih nezaraznih bolesti zbog promjene načina života. To su problemi sa kojima ćemo se svi suočiti. Ipak, s obzirom na unapređenje zdravstvenog sistema i kvaliteta bolnica, mislim da ćemo moći odgovoriti na ove opasne trendove.

Zdravstvo je jedan od ključnih stubova razvoja i održanja svake nacije. U kakvoj poziciji je naše zdravstvo i da li se ono u našem društvu nalazi na mjestu koje mu pripada? Tu, naravno, mislim i na zdravstvene radnike i njihov status.

U pravu ste. Zdravstvo je ključ razvoja našeg društva. Mnogo je urađeno i uloženo u naše zdravstvo. Kada se vide danas naše bolnice, oprema, procedure koje radimo, mislim da možemo u mnogim aspektima biti ponosni. Ministarstvo zdravlja i Vlada Republike Srpske ulažu veliki napor da naše zdravstvo prati moderne trendove i vrše se velika ulaganja u zdravstvo. Ono što nas ugrožava jeste demografski faktor, odnosno depopulacija. Takođe, migracije i odlazak velikog broja zdravstvenih radnika u inostranstvo ugrožava naš sistem. Medicinski fakultet treba da pomogne tako što će školovati dobar kadar i pokušati ga zadržati, posebno najbolje, vezane direktno za fakultet, ili indirektno kroz njihovo zadržavanje u zdravstvenim ustanovama gdje su zaposleni. Naša ideja je da kroz mrežu partnerskih bolnica na istoku Republike Srpske zadržimo najbolje zdravstvene radnike i vežemo ih na različite načine za fakultet. Takođe, da pružimo našim zdravstvenim radnicima najbolje edukacije na različitim nivoima. Mislimo da je to jedan

od načina čuvanja naših ljudi na ovim prostorima i očuvanja kvaliteta zdravstvene zaštite.

Na čelu ste Komisije za međunarodnu saradnju KDM RS. Jeste li zadovoljni nivoom uključenosti domaćeg zdravstva kada je riječ o međunarodnoj saradnji? U čemu se ona ogleda, na kojem polju je uspješna, a gdje je manjka, ili nedostaje?

Godinama radim u sekciji za međunarodnu saradnju. Naša Komora ima dobru mrežu saradnje sa različitim komorama, posebno u Evropi, ali i šire. Ti međunarodni kontakti su nam bili veoma važni jer su nam pomagali da shvatimo u kojem pravcu treba transformisati naše zdravstvo, ali i usmjeravati i našu edukaciju na različitim nivoima. Naši ljekari odlaze na međunarodne skupove i kongrese i imamo mnogo istaknutih zdravstvenih radnika kojima treba da se ponosimo. To je priča koja se nikad ne završava i treba stimulisati međunarodnu saradnju i mobilnost u svim pravcima, jer tako postajemo vidljiviji i na kraju vidimo koliko vrijedimo.

Godinama ste bili u Programskom komitetu EK. Možemo li se i u kojoj mjeri porediti sa zdravstvom u EU?

Jesam, i to je bio jedan interesantan posao. Naše zdravstvo u mnogim aspektima ne zaostaje za evropskim jer se prate moderni trendovi, dijagnostički i terapijski protokoli. Naravno, shodno mogućnostima i ulaganjima, veći centri i veće države rade neke stvari koje mi ne radimo, ali zato je potrebna dobra komunikacija i saradnja kako bi i nama bila otvorena vrata tih centara, što nam pomaže da učimo i razvijamo se. Postoje naravno i stvari i procedure koje se rade na određenom broju stanovnika, ali moram naglasiti da je naše zdravstvo kao i medicinska edukacija mnogo odskočila u prethodnim godinama. Ulaganje u kvalitetne kadrove je ključ za budućnost, a sofisticirana oprema će se nabaviti.

Medicinski fakultet u Foči posljednjih godina gaji krupnim koracima naprijed. Šta biste posebno izdvojili u njegovom radu i označili kao veliki uspjeh?

Dugo godina se smatralo da je formiranje Medicinskog fakulteta u Foči bila jedna ideja koja je nestvariva, ali godinu za godinom projekat se održavao i razvijao, da bi došao do trenutka kada će ostati vječno upamćen, a svi ljudi koji

su u tome učestvovali zauvijek zapamćeni. Ova je kuća i opstala zato što je postepeno rasla sprat po sprat kroz veliki trud i ljubav svih onih koji su upravljali, svih zaposlenih i svih kolega i prijatelja iz cijelog regiona.

Postavljeni su zdravi temelji i obezbijeđeni su početni uslovi za izvođenje nastave i nastavni kadar koji se mahom sastojao od nastavnika koji su izašli iz Sarajeva i nastavnog kadra iz Srbije, posebno sa Medicinskog fakulteta u Beogradu, ali i drugih fakulteta u Srbiji. Počelo se sa sređivanjem infrastrukture, radilo se na zadržavanju mladih

ljudi, posebno studenata ovog fakulteta, kao i rješavanju studentskog smještaja kroz izgradnju modernog doma za studente u Foči. Postojao je jedan sistematičan rad i veliki trud svih prethodnih menadžmenata fakulteta i svih zaposlenih koji su doprinijeli razvoju fakulteta. Danas fakultet ima svoj dobro edukovan kadar. Uspostavljen je Centar za biomedicinska istraživanja, započete su doktorske studije. Istraživačke reference naših nastavnika i istraživača rastu. Započeta je nastava na engleskom jeziku, prvo na programu medicine, pa onda i stomatologije. Mnoge inovacije u nastavi su uvedene korišćenjem iskustava desetina međunarodnih projekata koji su provođeni. Fakultet je prepoznat od velikog broja specijalizanata.

Dolazak stranih studenata mnogo znači i za fakultet i za Foču. Imali prostora za dodatni napredak?

Ovaj trenutak je označio jednu novu eru u razvoju fakulteta. Trenutno na Medicinskom fakultetu u Foči studira oko 450 studenata na engleskom jeziku iz 29 zemalja svijeta. To je označilo jednu veliku internacionalizaciju našeg fakulteta, ali mnogo znači i za

lokalnu zajednicu i predstavlja pravi zamajac razvoja. Nama je to veliki izazov i podsticaj za dalje unapređenje nastave, uvođenje novih metoda, gradnju simulacionog centra, ali i za povećanje vannastavne ponude za studente. Ovo je na neki način bio novi početak i za mnoge od nas novi impuls za dalje usavršavanje. To je ozbiljan projekat koji bi trebalo da traje godinama i razne vrste modernizacije i unapređenja će biti potrebne, ali sam siguran da će to od nas napraviti jednu zaista eminentnu visokoobrazovanu instituciju.

Otvaranje programa na engleskom jeziku na sestrinstvu, stavljanje akcenta na vještine tokom edukacije, infrastrukturna ulaganja i organizovanje kvalitetnog staža za sve kolege koje završavaju naš fakultet, naši su prioriteti u narednom periodu.

Kako vidite budućnost Medicinskog fakulteta u Foči?

Kada je riječ o viziji budućeg razvoja fakulteta ona će se zasnivati na stica-

nju nivoa izvrsnosti na različitim poljima od nastave, preko istraživanja, do internacionalizacije, vodeći računa da fakultet ostane snažni promotor razvoja lokalne zajednice i Republike Srpske u cjelini. Kroz medicinsko obrazovanje zasnovano na kompetencijama fokusiraćemo se na vještine i napredak učenja pojedinca, promovišći veću usredsređenost na studenta i pokušati dati veću fleksibilnost u vremenu potrebnom za edukaciju,

koristeći jedan hibridni model. Za ovo će biti korišćeni modifikovani katalozi

Trenutno na Medicinskom fakultetu u Foči studira oko 450 studenata na engleskom jeziku iz 29 zemalja svijeta

znanja i vještina i elektronske platforme za učenje. Organizacija naučnih i stručnih skupova i kongresa ostaje jedan od prioriteta. Dobijanje Centra izvrsnosti u istraživanju i akreditacija naših istraživačkih laboratorija biće važan zadatak u budućnosti. Fakultet u budućnosti mora nastaviti dalje da razvija proces internacionalizacije. Međunarodna akreditacija fakulteta, proces u kojem se trenutno nalazimo, doprinijeće daljoj vidljivosti i

kvalitetu fakulteta. Aktivno učešće u različitim mrežama i asocijacijama kao što je AMSE - ORPHEUS će biti nastavljeno, kao i podsticanje mobilnosti nastavnika i studenata. Dalje, veliki infrastrukturni projekti će biti nastavljani gdje direktno i indirektno učestvujemo, kao što su simulacioni centar, regionalni centar za javno zdravlje, novi studentski dom i dr. Proces komercijalizacije i nuđenje zdravstvenih usluga građanstvu, koji smo uspješno primjenjivali u prethodnom periodu, biće nastavljen. Na kraju, cilj nam je da zadržimo mlade na ovom prostoru i da budemo jedan od glavnih zamajaca razvoja ovog dijela Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, zajedno sa Univerzitetom u Istočnom Sarajevu u čijem smo sastavu. Rektorat Univerziteta, sa prof. dr Milanom Kulićem kao rektorom, Senat i Upravni odbor Univerziteta, daju nam veliku podršku i vjetar u leđa za dalji razvoj fakulteta.

Pozvani ste i da govorite o kvalitetu nastave, nastavnog kadra i svršenih studenata medicine. Kako stojimo na tom polju, u čemu smo dobri, a na čemu treba poradići?

Mnogo bolje nego u prošlosti. Kvalitet nastave na našim medicinskim fakultetima u Republici Srpskoj raste. Borimo se da u potpunosti u edukaciji napravimo orijentaciju učenja prema kompetencijama i da napravimo jednu horizontalnu i vertikalnu integraciju predmeta u okviru nastavnog plana i programa. Takođe, da kroz katalog vještina stavimo još više akcenat na praksu. Jedna temeljna transformacija sistema ispitivanja studenata je započeta i biće nastavljena korišćenjem različitih sistema za objektivizaciju. Na taj način, provjera proklamovanih kompetencija će biti moguća.

Dobitnik ste nagrade za naučnoistraživački rad KDM RS za 2012. godinu. Možete li nam nešto više reći o toj vašoj djelatnosti? Koliko uopšte imate vremena za bavljenje naukom danas, pored brojnih obaveza?

Ljubav prema istraživanju oduvijek je postojala. Svoj doktorat sam završio na Medicinskom fakultetu Heidelbergu i tamo sam prošao jednu prilično temeljnu edukaciju

za bazično istraživanje. Tada sam shvatio značaj istraživanja i jako sam ga zavolio. Za istraživanje nikad nema dovoljno vremena, ali kroz definisanje tematskih projekata iz oblasti imunologije i dječije pulmologije, uz jedan prilično jak istraživački tim, uspijevamo da objavljujemo radove u prestižnim međunarodnim časopisima.

U slobodnom vremenu, kada niste ni ljekar, ni profesor, čime se najradije zanimате? Koliko vremena imate za sebe i "vannastavne" aktivnosti?

E na ovo pitanje nije lako odgovoriti. Pokušati biti uspješan i ispunjen znači imati vremena prvo za svoju porodicu i drugo imati vremena i za druge aktivnosti. Moja strast je sport. Igram tenis i trčim kada god stignem i na taj način pokušavam da održim pozitivnu energiju. Takođe volim da gledam sport. Biti sa svojom porodicom, suprugom Aleksandrom i djetecom Sarom i Andrejem što je moguće više, jedan je od prioriteta i to je ono što najviše volim.

Željko Raljić

Institut za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i ortopedsku hirurgiju *Dr Miroslav Zotović* Banja Luka

TERAPIJA UDARNIM TALASIMA USPJEŠNA U LIJEČENJU UPORNE BOLI

Terapija udarnim talasima, ili uobičajeno šok vejev terapija (ESWT - Ekstracorporeal shock wave therapy) je neinvazivna terapija koja se preko deceniju uspješno primjenjuje u Institutu „Dr Miroslav Zotović“, prvenstveno u tretmanu hroničnih bolnih stanja i predstavlja već dobro dokazanu metodu upravljanja bolom

Dr Mladen Pešta, spec. fizikalne medicine i rehabilitacije

U Institutu za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i ortopedsku hirurgiju *Dr Miroslav Zotović* Banja Luka, polovinom decembra 2024. godine održana je dvodnevna edukacija za 16 specijalista i specijalizanata fizikalne medicine i rehabilitacije sa interesom i početnim iskustvom za primjenu terapije radijalnim i fokusiranim udarnim talasima. Praktičnu i teoretsku edukaciju je vodio dr Mladen Pešta, spec. fizikalne medicine i rehabilitacije iz Instituta i međunarodni certifikovani specijalista za primjenu udarnih talasa, sa dugogodišnjim

iskustvom uspješne primjene terapije za tretman bolnih stanja kod velikog broja pacijenata..

Terapija udarnim talasima ili uobičajeno šok vejev terapija (ESWT - Ekstracorporeal shock wave therapy) je neinvazivna terapija koja se preko deceniju uspješno primjenjuje u Institutu *Dr Miroslav Zotović*, prvenstveno u tretmanu hroničnih bolnih stanja i predstavlja već dobro dokazanu metodu upravljanja bolom. Zbog efikasnosti i neinvazivnosti šok vejev je popularni terapijski modalitet čija velika prednost je neinvazivnost.

Indikacije za tretman udarnim talasima (ESWT) se konstantno proširuju usljed neprekidnih istraživanja i kliničkih potreba, a novija saznanja o mehanizmima djelovanja i kliničkoj efikasnosti svrstavaju šokvejev terapiju u

domen regenerativne medicine. Terapija udarnim talasima se najčešće koristi u fizikalnoj medicini, ortopediji i sportskoj medicini za liječenje različitih bolnih stanja tetiva i zglobova kao i sportskih povreda, a posljednjih godina sve više i u estetskoj medicini.

Zbog svoje efikasnosti i visokog nivoa dokaza u naučnoj literaturi, praktično se može smatrati terapijom prvog izbora za liječe-

Bol je kompleksan fenomen koji može značajno uticati na smanjenje kvaliteta života, radnu sposobnost i obavljanje svakodnevnih aktivnosti. Smatra se da je bol najčešći razlog javljanja ljekarima, kao i vodeći uzrok nesposobnosti u populaciji odraslih.

nje plantarnog fascitisa i kalcificirajuće tendinopatije rotatorne manžetne, a odlične rezultate daje i za druge hronične tendinopatije, posebno kod lateralnog epikondilitisa lakta (teniski lakat), tendinopatije patelarne tetive (skakačko koljeno), tendinopatije Ahilove tetive i bola u regiji velikog trohantera.

Terapijski udarni talas se generiše u aparatu za *Shock Wave* te se preko posebne sonde prenosi na bolno područje, predajući tretiranom tkivu veliku količinu energije.

U početku primjene ESWT terapije postojala je hipoteza da mehanička stimulacija vodi do nastanka mikro lezija na tkivu i da je kasniji proces reparacije glavna regenerativna komponenta terapije udarnim talasom. Međutim, posljednjih godina postalo je jasno da mehaničkom stimulacijom započinje veoma specifičan signalni put u tretiranim ćelijama i tkivima putem mehanotransdukcije – procesa koji mehaničke stimuluse pretvara u specifične biohemijske reakcije u organiz-

mu koji pokreću procese reparacije i regeneracije.

Mehanička stimulacija može dovesti do ćelijske migracije, proliferacije, diferencijacije ili apoptoze. Postoji više mehanizama djelovanja ESWT-a na ćelijskom nivou. Smatra se da do ćelijske proliferacije i zarastanja rana dolazi usljed povećane količine tenocita, pojačanog otpuštanja ATP-a, smanjenja ekstracelularne aktivacije kinaze, jačanje osteogeneze, te remodelacijom tkiva djelovanjem interleukina.

Stvaranje novih krvnih sudova (angiogeneza i vaskulogeneza) je centralni mehanizam djelovanja ESWT-a. ESWT vodi ka otpuštanju VEGF iz ekstracelularnog matriksa i stimulaciji VEGFR2 receptora, te se stimuliše endotelna azot oksid sintetaza (eNOS) da nastane azotni oksid, moćni vazodilatator koji dalje promovise endotelnu proliferaciju i nastanak kapilara.

ESWT vodi ka oslobađanju i SDF 1 faktora (poznatog kao i CXCL12) koji predstavlja ćeliju koja privlači endotelne progenitorne ćelije iz koštane srži. Progenitorna ćelija se diferencira u krvni sud što igra bitnu ulogu u neovaskularizaciji i regeneraciji tkiva.

Mehanički stimulus ESWT vodi do oslobađanja intracelularne RNA, koju prepoznaje Toll-Like receptor 3 (TLR3), te pokreće imuni odgovor. Benefit ESWT-a je u tome što prvenstveno djeluje na ćelijskom nivou, omogućujući time široku lepezu indikacija za primjenu terapije udarnim talasom.

Postoje dva tipa udarnih talasa, radijalni (rESWT) i fokusirani (fESWT).

Kod radijalnog ESWT-a najveća količina energije se generiše na

mjestu ulaska u tretirano tkivo, a daljom penetracijom kroz tkiva energija se radijalno širi u svim pravcima, rasipa i slabi. Sposobnost penetracije kroz tkiva radijalnih udarnih talasa je do 35 mm.

Kod fokusiranog ESWT-a energija se koncentriše tj. fokusira u ciljanu zonu tkiva male površine, a penetracija u tkivo je dublja (do 65 mm).

Indikaciono područje za primjenu radijalnih i fokusiranih udarnih talasa je slično, uz napomenu da su fokusirani udarni talasi pokazali određenu prednost u tretmanu kalcificirajuće tendinopatije rotatorne manžetne, insercione tendinopatije Ahilove tetive, sindroma bola velikog trohantera, kao i za tretman lezija koje su dublje u tkivima i do kojih radijalni ESWT ne može da dopre. Takođe, za neke *tvrdokornije tendinopatije* može se koristiti i kombinacija fokusiranog i radijalnog ESWT u istoj sesiji.

Procedura radijalnim ESWT-om traje do 10 minuta, izvodi se jednom svakih 7 – 14 dana što je veoma komforno za pacijenta, a uglavnom se radi serija od 5 do 7 terapija, ponekad i do 10 terapija.

Procedura fokusiranim ESWT-om traje nešto duže, 15 – 25 minuta, takođe se izvodi jednom svakih 7 – 14 dana u seriji od 3 do 5 terapija. Prilikom izvođenja fokusiranog ESWT-a za najveći broj indikacija potrebno je ultrazvučno navođenje da bi se tačno lokalizovala zona fokusa i dubina same lezije.

Prije terapije je neophodan pregled specijaliste, najčešće i dodatna RTG ili ultrazvučna dijagnostiku zglobova i mekih tkiva, a tačnu dijagnozu specijalista postavlja indikaciju za ovu vrstu terapije.

Apsolutne kontraindikacije su infekcije, poremećaji koagulacije krvi, maligni tumori u zoni koja se tretira, trudnoća, epifizne ploče rasta kod djece, a kod fokusiranog ESWT-a su i plućno i moždano tkivo u zoni tretiranja.

U čemu je prednost terapije udarnim talasima (shockwave) u odnosu na ostale vidove liječenja?

Prije svega prilično visoka efikasnost u navedenim stanjima, a zatim činjenica da se terapija provodi samo jednom u 7 do 14 dana, tako da pacijent nije u obavezi da svakodnevno dolazi na terapiju, samim tim je komplijansa dobra.

Efikasnost metode za standardne indikacije je od 70% do preko 90% (hronični plantarni fascitis 92%). Oko 35% pacijenta prijavi značajno poboljšanje već nakon prve terapije, ali se najveći terapijski efekat može očekivati 8 do 12 nedjelja nakon završenog tretmana.

Kako izgleda sama terapijska procedura i gdje je dostupna?

U Institutu *Dr Miroslav Zotović* dostupne su terapije i radijalnim i udarnim talasima, a terapiju provode dodatno edukovani doktori.

Na zonu tretiranja stavlja se ultrazvučni gel i zatim prisloni sonda kojom se prenose udarni talasi iz aparata u tretirano tkivo. Tokom procedura pacijent najčešće osjeti

bolnost na mjestu aplikacije, a terapija se prilagođava pragu bola pacijenta.

Intenzitet tegoba kod pacijenata najčešće počinje da se smanjuje nakon 3 do 4 sesije, a s obzirom na mehanizam kojim ESWT terapija utiče na patološki proces, maksimalni efekat terapije se može očekivati tek nakon 8 – 12 sedmica od završene terapije.

Za ESWT terapiju može se reći da je terapija budućnosti jer je naš-

Terapiju udarnim talasima, u Institutu "Dr Miroslav Zotović", uz prethodne konsultacije sa nadležnim specijalistom, možete zakazati telefonom na broj 051 316 615. Usluga je dostupna uz uputnicu za osiguranike Fonda zdravstvenog osiguranja i na lično plaćanje.

la primjenu u skoro svakoj grani medicine. Koristi se u fizikalnoj medicini i rehabilitaciji, sportskoj medicini, ortopediji, kardiohirurgiji, plastičnoj i rekonstruktivnoj hirurgiji, urologiji, estetskoj medicini. Takođe, bilježe se dobri klinički rezultati prilikom tretiranja ožiljaka od opekotina, celulita, kao i kod erektilne disfunkcije kod muškaraca.

Šokvejt terapija se u određenim stanjima, po procjeni ljekara specijaliste, može kombinovati sa drugim metodama regenerativne medicine, kao što je terapija krvnom plazmom – PRP (koja je pacijentima takođe dostupna u Institutu *Dr Miroslav Zotović*), a u nekim indikacijama ova kombinacija može imati sinergistički efekat i ubrzati oporavak, posebno

kod sportista.

Kako pacijenti trebaju da se ponašaju nakon tretmana i da li ima nekih neželjenih efekata?

Nakon terapije može se javiti pojačana bolnost tretirane zone u narednih 72 sata, a kod osjetljivijih osoba i crvenilo, modrica ili petehijalno krvarenje na mjestu aplikacije. Ovo su rijetke i prolazne neželjene reakcije na terapiju. U najvećem broju slučajeva terapija se odlično podnosi i ne izaziva značajna neželjena dejstva i komplikacije.

S obzirom da se šokvejt terapijom u fizikalnoj medicini i rehabilitaciji najčešće tretiraju problemi sa tetivama i mišićima, svim pacijentima koji se uključe u terapiju savjetuju se određene specifične vježbe i modifikacija aktivnosti na način da se uspostavi balans između opterećenja i vremena koje je potrebno za oporavak oštećenih tkiva.

Osim navedenog, drugih većih neželjenih efekata terapije nema, jako je bezbjedna za pacijenta, a ono što je u principu najveći neželjeni efekat je da tretman ne uspije, tj. da pacijentu ne riješimo problem što se dešava u nekih 15 do 20% slučajeva za standardne indikacije.

Može se desiti i najboljim doktorima.

Sigurna profesija - Osiguranje karijere od profesionalne pogreške.

Sigurna profesija

Zaštita medicinskih i srodnih djelatnosti

Želimo Vas uvesti u svijet zaštite, Vas i Vaše medicinske profesije. Vođeni tom idejom naš cjelokupni program zaštite medicinske profesije objedinili smo pod nazivom UNIQA Sigurna profesija - najbolje rješenje za sve neželjene okolnosti na koje nemate uticaja.

Ugovaranjem osiguranja iz programa UNIQA Sigurna profesija ublažit ćete neželjene finansijske posljedice jer vam UNIQA Osiguranje omogućava da djelujete unaprijed i zaštitite svoju karijeru!

Naš program zaštite sadrži sljedeće:

Postavite sebi već danas pitanja koja će jednog dana svakako doći na red:

- osiguranje od profesionalne odgovornosti
- osiguranje pravne zaštite
- osiguranje finansijskog gubitka

Osiguranje od profesionalne odgovornosti

Osiguravajuće pokriće obuhvata rizike koji mogu nastati tokom obavljanja poslova iz djelokruga osigurane, profesionalne djelatnosti za koju je zdravstveni radnik - osiguranik stručno i znanstveno osposobljen unutar ustanove u kojoj djeluje.

Osiguranje uključuje:

- troškove odbrane i sudskog postupka
- isplatu odštetnog zahtjeva
- pokriće koje vrijedi i u slučaju pružanja prve pomoći na području Europe
- za osigurane slučajeve nastale tokom jedne godine nadoknađuje se najviše dvostruki iznos ugovorenog osiguranog iznosa (agregatni limit).

Osiguranje pravne zaštite u krivičnom i prekršajnom postupku

Osiguranje pravne zaštite je zaštita od troškova koji nastanu kao posljedica radnji i propusta u obavljanju medicinske djelatnosti kao profesionalne djelatnosti.

Osiguravajuća zaštita obuhvata:

- odbranu kod krivičnih djela i prekršaja nastalih u obavljanju profesionalne djelatnosti navedene na polisi osiguranja
- odbranu u disciplinskom postupku kao posljedice krivičnog djela ili prekršaja
- postupak u slučaju ulaganja pravnih lijekova (žalbeni postupak)
- troškove odbrane i sudskog postupka do ugovorenog osiguranog iznosa
- jamčevinu
- osigurane rizike nastale na području cijele Europe

Osiguranje finansijskih gubitaka

Osiguranje prekida rada kod vlasnika privatnih djelatnosti. Osiguran je finansijski gubitak uzrokovan prekidom rada osigurane djelatnosti ili ordinacije kao posljedice:

- bolesti osigurane osobe
- nesretnog slučaja osigurane osobe
- elementarne nepogode (npr. požar, udar groma, oluja, eksplozija, izljev vode iz vodovodnih cijevi, provalna krađa uključujući i vandalizam)
- karantene uvedene zbog zaraze ili epidemije.

Posjetite UNIQA web stranicu www.uniqa.ba/sigurna-profesija

i informišite se dodatno o Sigurnoj profesiji. Također, putem Lead box "Želite ponudu?" možete poslati upit za punodu sukladno Vašem opisu posla i Vašim potrebama.

BARIJATRIJSKA HIRURGIJA U LIJEČENJU GOJAZNOSTI U UKC REPUBLIKE SRPSKE

Ova vrsta hirurgije koristi različite tehnike za smanjenje volumena želuca ili ograničavanje apsorpcije hranjivih materija iz crijeva, ili kombinaciju oba i naziva se metaboličkom hirurgijom

Doc dr Ivona Risović, spec. interne medicine, supspecijalista endokrinolog

Gojaznost je multifaktorijalna, hronična, relapsirajuća i nezarazna bolest koja se ispoljava prekomjernim nakupljanjem masti u organizmu i koja predstavlja rizik za zdravlje. Od 1948. godine uvrštena je u Internacionalnu klasifikaciju bolesti, a 1997. godine Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) svrstava gojaznost u hronične bolesti.

Podaci SZO govore da je više od 650 miliona osoba u svijetu gojazno. Dosadašnje velike opservacione studije su pokazale da je životni vijek gojaznih osoba skraćen za 3 do 8 godina i da ove osobe imaju za 1,3 puta veći rizik od prijevremene smrti u odnosu na osobe sa normalnom uhranjenosti. Gojaznost je povezana sa više od 200 komorbiditeta poput hipertenzije, tipa 2 diabetesa, nekih vrsta karcinoma, depresije, metabolički po-

vezane masne bolesti jetre, sleep apnea sindromom, reproduktivnim poremećajima i bolestima koštano zglobnog sistema.

Uprkos tome što je to hronična bolest i dalje mali broj osoba ima postavljenu dijagnozu gojaznosti, a još manji procenat gojaznih dobija adekvatnu terapiju. Komunikacija je ključna u liječenju gojaznosti, a na žalost, vrlo često je prisutna stigmatizacija ovih bolesnika. Liječenje gojaznosti je veoma kompleksan proces i zahtijeva multidisciplinarni pristup. Ciljevi liječenja gojaznosti moraju biti definisani u odnosu na komorbiditete i komplikacije gojaznosti. Promjena načina života, primjena dijetnog režima, fizička aktivnost, bihevioralna terapija, farmakološko i hirurško liječenje (metabolička, odnosno barijatrijska hirurgija) su metode u liječenju gojaznosti. Univerzitetско klinički centar Republike Srpske na-

pravio je tokom 2024. godine velike iskorake u uvođenju najsavremenijih metoda liječenja gojaznosti, a posebno značajno je uvođenje hirurškog liječenja.

Barijatrijska hirurgija

Hirurzi Klinike za opštu i abdominalnu hirurgiju UKC RS na čelu sa prof dr Zoranom Aleksićem, te šefom odjela za ezofagogastričnu i intestinalnu hirurgiju Prim mr sci dr Velimirom Škrbićem, u okviru strateškog razvoja klinike i edukativne saradnje sa Univerzitetskim kliničkim centrom Srbije, a uz saradnju sa doc dr Ognjanom Skrobićem iz Kliničkog centra Srbije u Beogradu, u februaru ove godine uspješno su izveli prve laparoskopске sleeve gastrektomije, najzastupljeniju barijatrijsku proceduru u liječenju gojaznosti.

Barijatrijska hirurgija je najefikasniji, ali i najinvazivniji tretman za liječenje gojaznosti. Operativno liječenje gojaznosti počelo je da se izvodi intenzivno onda kada je postalo jasno da je rizik od iznenadne smrti kod preterano gojazne osobe mnogo veći nego sam rizik od operacije. Ova vrsta hirurgije koristi različite tehnike za smanjenje volumena želuca ili ograničavanje apsorpcije hranjivih materija iz crijeva, ili kombinaciju oba. Ovaj vid operativnog liječenja naziva se i metaboličkom hirurgijom jer smanjenje tjelesne težine pozitivno utiče na komorbiditete kao što su arterijska hipertenzija, insulinska rezistencija i diabetes mellitus.

- Želim da naglasim da gojaznost nije estetski problem nego ozbiljna bolest koja zahvata sve organske sisteme. Postoje stroge indikacije kad je hirurgija u upotrebi za liječenje gojaznosti. Ovom problemu se pristupa multidisciplinarno i na prvom mjestu pristupa liječenju endokrinolog, zatim nutricionista, psiholog, kardiolog, pulmolog, anesteziolog i na kraju hirurg. Hirurgija je samo jedna od karika u kompleksnom liječenju gojaznosti. Ono što ćemo mi predložiti je svakako da se oformi Centar za liječenje gojaznosti Republike Srpske, a logično je da sjedište istog bude u našoj ustanovi jer imamo sve pretpostavke da se to izrealizuje, rekao je načelnik Klinike za opštu i abdominalnu hirurgiju prof. dr Zoran Aleksić nakon uspješno obavljenih gastrektomija.

Priprema, oporavak i praćenje pacijenata

Priprema bolesnika za izvođenje barijatrijske hirurgije je kompleksna i multidisciplinirana, a centralnu ulogu ima endokrinolog. Odjeljenje endokrinologije UKC RS Banja Luka na čelu sa prim dr Mirjanom Bojić, uz timski rad ostalih endokrinologa predvodilo je multidisciplinarni tim UKC RS za pripremu bolesnika za

barijatrijsku hirurgiju. Za koordinatora multidisciplinarnog tima UKC RS je određena endokrinolog doc dr Ivona Risović, SCOPE sertifikovani profesionalc za gojaznost koji dodjeljuje Svjetska federacija za gojaznost (World Obesity Federation), a koja je ujedno i jedini ljekar u Bosni i Hercegovini koji posjeduje ovaj međunarodni certifikat za menadžment gojaznosti.

U pripremi bolesnika pored hirurga i endokrinologa učestvuju kardiolog, pulmolog, psihijatar, gastroenterolog, anesteziolog i nutricionista. Odluku o indikaciji za hirurško lečenje donosi konzilijum nakon najmanje 6 mjeseci uspješnog konzervativnog lječenja. Indikacija se postavlja na osnovu BMI, metaboličkih bolesti, uvida u efekat dijetoterapije, saradnju pacijenta tokom lečenja i procjene kardiologa, pulmologa, psihijatra i anesteziologa.

Indikacije za barijatrijsku hirurgiju su indeks tjelesne mase $>40\text{kg/m}^2$ ili iznad 35kg/m^2 sa komorbiditetima kada se očekuje poboljšanje komorbiditeta nakon operativnog zahvata ili osobe sa indeksom tjelesne mase od $>30\text{kg/m}^2$ sa dijabetesom tip 2, ili hipertenzijom koji ne odgovaraju na konzervativnu terapiju.

Radi standardizacije procedura u sklopu preoperativne obrade doc dr Ivona Risović je prisustvovala Konzilijumu za gojaznost u KC Srbije u Beogradu. Potom je

održan Konzilijum za gojaznost u UKC Republike Srpske Banja Luka uz saradnju endokrinologa: prof dr Mirjane Šumarac Dumanović, načelnika Centra za gojaznost u KC Srbije u Beogradu i prof dr Snežane Polovine, šefa ambulante Multidisciplinarnog Centra za gojaznost i direktorke Poliklinike Kliničkog centra Srbije.

Do sada su uspješno urađene 4 operacije barijatrijske hirurgije u UKC Republike Srpske u Banjoj Luci. Rani postoperativni tok je protekao uredno. Na kontrolni pregledima kod endokrinologa zabilježeno je sniženje tjelesne težine i poboljšanje metaboličkih parametara u vidu :bolje regulacije hipertenzije, bolja glikemijska kontrola u diabetesu uz smanjene broja antihiperglikemika, poboljšanje lipidnih parametara i postizanje normalnih vrijednosti glikemije kod osoba koje su prije operativnog zahvata imale prediabetes. Prvi rezultati su dobri, ali je jako važno naglasiti da barijatrijske operacije mogu riješiti problem gojaznosti samo uz aktivno angažovanje gojazne osobe. Željeni efekat operacije će biti dugoročno uspješan uz dijetoterapiju i fizičku aktivnost i posle operacije. Nakon operativnog zahvata slijedi doživotno praćenje od strane endokrinologa, spec higijene ishrane i nutricioniste. Troškove liječenja snosi Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske.

MEDICINSKI FAKULTET FOČA – STUDIJ NA ENGLESKOM JEZIKU

Danas na Studijskom programu Medicina na engleskom jeziku studira 450 studenata iz dvadesetak država svijeta. Prva generacija upisuje petu godinu studija

*Prof. dr. Marijana Kovačević,
rukovodilac Katedre za internu
medicinu, Medicinski fakultet Foča*

Davne 1993. godine, zahvaljujući entuzijazmu akademika prof. dr. Boriše Starovića i prof. dr. Olge Blažević, sa radom počinju Medicinski i Stomatološki fakultet u Foči. Obezbeđujući besplatno školovanje, smještaj i udžbenike, omogućeno je stotinama studenata, prvenstveno istočnog dijela Republike Srpske, da studiraju tokom tih teških devedesetih godina kada većina ne bi imala mogućnosti odlaska drugdje. Sa druge strane, to je sam grad unaprijedilo. Bolnica u Foči, koja je bila vodeća regionalna bolnica, postaje baza

fakulteta i neodvojiva cjelina sa fakultetom sa kojim zajedno raste i razvija se sve ove godine.

Ostavili smo iza sebe više od trideset godina predanog rada, povećali broj studijskih programa i tako postali jedan od najbrojnijih fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Nastavljajući misiju naših prvih Dekana i učitelja sve ove godine njegovali smo saradnju sa drugim fakultetima, prvenstveno sa medicinskim fakultetima u Banjaluci, Beogradu, Kosovskoj Mitrovici, Novom Sadu, Nišu, Kragujevcu, zahvaljujući kojoj

Dekan prof. dr Dejan Bokonjić sa Bagvan Singom, posrednikom iz Indije

Vježbe iz interne medicine: studenti pokazuju veliko interesovanje za rad na klinici

Prvi dekani: prof. dr Boriša Starović i prof. dr Olga Blagojević

smo i krenuli na ovaj put dug sada već 31 godinu. Danas Medicinski fakultet u Foči ima četiri studijska programa na srpskom jeziku na prvom i drugom ciklusu studija – Medicina, Stomatologija, Zdravstvena njega, Specijalna edukacija i rehabilitacija, kao i organizovan treći ciklus - doktorske studije. Takođe, organizovana je i nastava za specijalizante.

Školjući sopstveni kadar i unapređujući infrastrukturu stvorili su se uslovi za početak studija na engleskom jeziku. Godine 2020/21. zahvaljujući prvenstveno ideji i zalaganju aktuelnog dekana, prof. dr Dejana Bokonjića, poč-

nje sa radom studijski program Medicina na engleskom jeziku, a potom 2023. godine i program Stomatologija. Put od ideje do realizacije zahtijevao je veliki trud, od edukacije kadra do različitih

administrativnih i organizacionih poslova u realizaciji kojih je učestvovao cijeli tim na čelu sa prof. Bokonjićem i tadašnjim prodekanom za nastavu na engleskom jeziku, prof. dr Nedeljkom Ivković (od organizacije prijemnih ispita u inostranstvu do organizacije dolaska, smještaja studenata u novoj sredini). Danas na studijskom programu Medicina na engleskom jeziku studira 450 studenata. Prva generacija upisuje petu godinu studija. Studenti dolaze iz različitih država: Italija, Grčka, Turska, Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD, Egipat, Indija, Bangladeš, Japan, Švajcarska, Francuska, Šri Lanka, Tunis, Libija, Sirija, Nigerija, Ukrajina. U akademskoj 2024/25.

Munder Lateiresh dolazi iz Libije, Gandu Naveen Kumar i Shanmukh Vempaty dolaze iz Indije. Studije su počeli u Ukrajini, a potom su nastavili u Foči. Dobili su preporuke od prijatelja, a takođe navode da su se putem interneta informisali o kvalitetu studija. Ističu da su zadovoljni nastavom i vježbama.

Usmeni dio ispita iz interne medicine: Student iz Egipta, doc. dr Verica Prodanović, prof. dr Marijana Kovačević.

očekuje se dolazak studenata iz Malezije, Filipina, Iraka, Švedske i Zimbabvea.

S obzirom na činjenicu da studij medicine zahtijeva aktivnu komunikaciju sa pacijentom već na prvoj godini studija studenti imaju organizovane časove srpskog jezika. Bogato opremljen Centar za biomedicinska istraživanja, anatomske sale, kabineti za fizio-

logiju, patofiziologiju, histologiju i patologiju i stručni kadar omogućili su da se uspješno završi nastava i praktični dio pretkliničkih predmeta. Veliki izazov bio je organizovati vježbe na kliničkim predmetima, kao što je interna medicina. Mnogo pitanja bilo je pred nama, od pitanja jezičke barijere do reakcije pacijenata i osoblja. No, i taj dio je uspješno realizovan kroz vježbe na klinika-

ma uz angažman naših nastavnika i asistenata, zatim koristeći savremene metode učenja putem internet platformi, primjene standardizovanih pacijenata, vježbi u tzv. *fantom* sali, angažmanu studenata iz studijskih programa na srpskom jeziku koji su članovi glumačke sekcije fakulteta. Rad na klinici bio je organizovan u malim grupama. Pacijenti su pokazali strpljenje i simpatiju prema studentima. Osim rada sa pacijentima velika pažnja posvećena je analizi elektrokardiograma, analizi različitih laboratorijskih i radioloških dijagnostičkih procedura kao i prikazima slučajeva pacijenata iz kliničke prakse. Dio tih vježbi organizovan je u prostorijama fakulteta. Studenti su u elektronskoj formi dobijali primjere za vježbanje. U narednom periodu planira se nabavka savremenih simulacionih aparata koji će unaprijediti praktičnu nastavu.

Podržavajući činjenicu da je kvalitet jednog fakulteta određen kvalitetom nastave i vježbi sa jedne strane, ali i kriterijumom provjere

Računarski centar: Studenti polažu eliminacioni test iz interne medicine

Frančesko Torkia dolazi iz Italije, sa Sicilije. Od prve godine studira u Foči. Srpski jezik je naučio perfektno. Zadovoljan je nastavom, omjerom cijene studija i kvaliteta. Stekao je mnoge prijatelje.

znanja sa druge strane, posebna pažnja posvećena je seminarima, kolokvijumima kao i organizaciji ispita. Cilj nam je bio omogućiti svim studentima, i na srpskom i na engleskom jeziku, isti kvalitet nastave i vježbi, kao i isti sistem provjere znanja. Svim studentima omogućene su predispitne konsultacije na klinici kao i putem internet platformi. Veliku zahvalnost dugujemo Katedri za informatiku i statistiku koji su nam pomogli u organizaciji testova. Prvi studenti su uspješno položili ispit iz interne medicine.

Studenti pokazuju veliko interesovanje, posebno tokom praktičnog rada na klinici. Zainteresovani su i za naučnoistraživački rad. Vjerujemo da ćemo u godinama koje dolaze, kroz nabavku novih aparata i edukaciju kadra, još više unaprijediti teorijsku i praktičnu nastavu. Studije na engleskom jeziku unaprijedile su naš fakultet i i u nastavnom i u ekonomskom smislu, ali i uticale i na kulturni i ekonomski razvoj Foče.

Studenti iz različitih dijelova svijeta donijeli su sa sobom svoju

kulturu i običaje. Istovremeno su veoma zainteresovani za kulturu našeg naroda.

Medicinski fakultet u Foči sve ove godine nije samo edukativna i nastavna ustanova, on je taj dragulj istočnog dijela Republike Srpske koji je zadržao mlade ljude na svojoj zemlji i naš mali grad na Drini učinio sjedištem različitih civilizacija. To je činjenica koja nas čini ponosnim, ali i obavezuje da u narednom periodu budemo još bolji.

Veče indijskog plesa na Medicinskom fakultetu u Foči

Studenti su posebno zainteresovani za običaje srpskog naroda

KLINIKA ZA KARDIOHIRURGIJU UKC REPUBLIKE SRPSKE

Dobro odabran i edukovan stručni tim Klinike predstavlja ključni faktor njenog uspjeha. U protekle dvije godine, od osnivanja, uspješno je urađeno više od 620 složenih kardiohirurških zahvata

Osnivanje Klinike za kardiohirurgiju Univerzitetskog kliničkog centra Republike Srpske (UKC RS) u Banjaluci, specijalizovane za pružanje vrhunske zdravstvene zaštite u oblasti kardiohirurgije, predstavlja ispunjenje jednog od najzahtjevnijih ciljeva zdravstvenog sistema Republike Srpske.

Od svog osnivanja, klinika je postigla značajne rezultate i postala nezamjenjiv segment u liječenju srčanih bolesti.

Osnivanje klinike

Klinika za kardiohirurgiju UKC RS-a zvanično je otvorena 11. septembra 2022. godine. Njenim osnivanjem zdravstveni sistem Re-

publike Srpske omogućio je složeno, visokokvalitetno kardiohirurško liječenje bolesnika sa srčanim oboljenjima kojima je potrebno hirurško liječenje, što do tada nije bilo moguće bez odlaska van RS-a. Osnivanju klinike prethodile su dugotrajne pripreme i angažovanje širokog kruga eksperata različitih oblasti, uz neizostavnu podršku

velikih i renomiranih institucija iz regiona: Instituta za kardiovaskularne bolesti Dedinje i Instituta za kardiovaskularne bolesti Vojvodine u Sremskoj Kamenici. Pod pokroviteljstvom Vlade i Ministarstva zdravlja RS u UKC RS-a obezbijedeni su potreban namjenski prostor i oprema, odabran je i edukovan potreban kadar.

Stručni tim i edukacija

Dobro odabran i edukovan stručni tim Klinike predstavlja ključni faktor njenog uspjeha. Sastoji se od kardiohirurga, anesteziologa, medicinskih sestara i tehničara. Klinika trenutno ima 61 zaposlenog: načelnik klinike - kardiolog, glavna sestra klinike, jedan doktor specijalista kardiohirurgije, pet doktora specijalista anesteziologije sa reanimatologijom i intenzivnom medicinom, dva doktora specijalista interne medicine, četiri doktora medicine – specijalizanti kardiohirurgije, jedan doktor medicine – specijalizant anesteziologije sa reanimatologijom i intenzivnom medicinom, pet instrumentarki, tri anestezičara, tri medicinska tehni-

čara – perfuzionista, 29 medicinskih sestara/tehničara smjene, tri fizioterapeuta, tri pomoćne radnice, jedan administrativni radnik, dva radnika za prenošenje bolesnika i materijala i dvije nadzorne sestre odjeljenja.

Načelnik klinike, od njenog osnivanja, je kardiolog dr Nikola Šobot. Tim je kontinuirano uključen u različite vidove edukacija i usavršavanja, kako bi se osigurala primjena najnovijih medicinskih

tehnologija i metoda liječenja. Značajnu podršku predstavljaju eksperti Instituta za kardiovaskularne bolesti Dedinje i Instituta za kardiovaskularne bolesti Vojvodine, koji pružaju nesebičnu podršku i podsticaj.

Infrastruktura i oprema

Klinika je smještena na prvom spratu novog bloka Poliklinike UKC RS-a. U sastavu klinike se nalaze: Odjeljenje opšte kardio-

hirurgije, Odjeljenje intenzivne kardiohirurgije i operacione sale. Klinika raspolaže za četiri operacione sale koje su opremljene po svjetskim standardima. Odjeljenje intenzivne i poluintenzivne njege raspolaže sa 10 kreveta. Sobe intenzivne I poluintenzivne njege su opremljene sa svom medicinskom opremom neophodnom za postoperativnu njegu kardiohirurških pacijenta. U odjeljenju opšte kardiohirurgije nalaze se četiri bolesničke sobe, te jedna soba za izolaciju. Sobe su opremljene sa svom medicinskom opremom neophodnom za praćenje pacijenta nakon premještanja iz Odjeljenja intenzivne njege.

Nabavka sofisticirane opreme i kontinuirano unapređenje infrastrukture su prioriteti uprave UKC RS, kako bi se osigurala najbolja moguća zdravstvena zaštita za pacijente.

Operativni programi i postignuti rezultati

U protekle dvije godine, od osnivanja, u Klinici za kardiohirurgiju

uspješno je urađeno više od 620 složenih kardiohirurških zahvata. Prva kardiohirurška operacija je izvedena 6. juna 2022. godine. Ove operacije uključuju sve vrste elektivnih i urgentnih kardiohirurških operacija: operacije u ekstrakorporalnoj cirkulaciji (ECC) na svim nivoima hipotermnog stanja uključujući i duboku hipotermiju sa cirkulatornim zastojem, hirurško liječenje različitih tipova akutnih i hroničnih disekcija torakalne aorte; oboljenja koronarnih krvnih sudova korišćenjem razli-

čitih graftova i metoda miokardne protekcije (totalna arterijska revaskularizacija, operacije na kucajućem srcu sa ili bez ECC); hirurško liječenje mehaničkih komplikacija infarkta miokarda (postinfarktini VSD, ruptura papilarnih mišića, ruptura slobodnog zida srca); restorativna hirurgija lijeve komore u različitim stadijumima ishemijske kardiomiopatije; hirurško liječenje infektivnog endokarditisa različite etiologije, na svim srčanim valvulama; operacije zamjene jedne ili više srčanih

valvula različitim mehaničkim, ili biološkim substituentima; plastično-rekonstruktivne procedure na svim srčanim valvulama; hirurško liječenje tumora srca svih lokalizacija, kao i tumora prednjeg mediastinuma; dinamska kardiomioplastika; hirurško liječenje komplikovanih urođenih mana srca i velikih krvnih sudova; hirurško liječenje bolesti perikarda; ekstenzivna timektomija i timomektomija (standardnim i minimalno invazivnim pristupom); kao i liječenje povreda srca i velikih krvnih sudova.

U radu se primjenjuje timski i interdisciplinarni pristup, pri čemu se koriste: dijagnostičke usluge laboratorije, dijagnostičkog centra, centralne sterilizacije, te usluge ostalih kabineta i ambulanti u UKC RS; usluge konsultativno - specijalističkih pregleda specijalista i supspecijalista svih grana; usluge konsultativno - specijalističkih pregleda i operativnih zahvata specijalista i supspecijalista

zaposlenih u Institutima za kardiovaskularne bolesti Dedinje i Sremske Kamenice; aktivno učešće svih multidisciplinarnih i interdisciplinarnih timova iz UKC RS.

Značajno je istaći da je do sada mortalitet operisanih pacijenata manji od 1%, što je u skladu sa najvišim svjetskim standardima

Regionalna i međunarodna saradnja i povezanost

Klinika za kardiohirurgiju UKC RS ostvarila je značajnu saradnju sa renomiranim međunarodnim institucijama. Ova saradnja omogućava razmjenu znanja i iskustava, kao i uvođenje novih procedura kroz međunarodnu edukaciju i saradnju. Neraskidiva je veza između Klinike za kardiologiju, koja se bavi dijagnostikom i konzervativnim liječenjem srčanih bolesnika i Klinike za kardiohirurgiju, koja predstavlja njenu produženu ruku i koja zbrinjava najsloženije bolesnike.

Planovi za razvoj klinike

Planovi za dalji napredak i razvoj Klinike za kardiohirurgiju temelje se na do sada postignutim rezultatima i velikom broju pacijenata koji imaju potrebu za ovim vidom liječenja. Dobra osnova u razvijenoj mreži bolnica u RS, u kojima se vrši selekcija bolesnika, sofisticirana funkcionalna i invazivna dijagnostika koju pruža Klinika za kardiologiju, gdje se postavljaju indikacije za određeni vid liječenja, postavljaju osnove za dalji razvoj i unapređenje ove grane medicine. Najsavremenija i najmodernija oprema koju ima, dosadašnji dobri rezultati u radu, kontinuirani tehnološki napredak i uvođenje novih tehnologija, edukacija stručnih timova i usvajanje novih znanja i metoda liječenja vodi ka zacrtanom cilju da Klinika za kardiohirurgiju UKC RS postane jedna od značajnijih ustanova ovog tipa u regionu.

TRANSKRANIJALNA MAGNETNA STIMULACIJA KAO TERAPIJSKA METODA U PSIHIJATRIJI

Ovu metodu Klinika za psihijatriju UKC RS je počela koristiti u posljednje dvije godine u tretmanu depresije, ali brojna naučna istraživanja pokazuju efikasnost ove metode i u drugim psihijatrijskim poremećajima

Na Medicinskom fakultetu u Nišu, Republika Srbija, 13. decembra 2024. godine održan je peti Simpozijum sa međunarodnim učešćem Specijalne bolnice za psihijatrijske bolesti *Gornja Toponica*. Tema ovogodišnjeg simpozijuma je bila *Tretman psihoza u duhu novog vremena – da li smo spremni za izazove*. Ovom Simpozijumu je prisustvovala prof. dr Nera Zivlak-Radulović sa Klinike za psihijatriju UKC RS koja je prezentovala temu *Efikasnost i mogućnosti primjene transkranijalne magnetne stimulacije u tretmanu pozitivnih i negativnih simptoma shizofrenije*. Takođe, Simpozijumu su prisustvovali i specijalizant psihijatrije dr Goran Mijatović i glavna sestra Klinike za psihijatriju UKC RS Aleksandra Dejanović.

Ovu metodu Klinika za psihijatriju UKC RS je počela koristiti u posljednje dvije godine u tretmanu depresije, ali brojna naučna istraživanja pokazuju efikasnost ove metode i u drugim psihijatrijskim poremećajima. Mogućnosti primjene ove metode kao terapijske su poznate još od 1985 godine. Na XI Međunarodnom Kongresu elektroencefalografije i kli-

ničke neurofiziologije te godine u Londonu prikazan je rad Anthony Barkera i njegovih saradnika o re-dizajniranom modelu neinvazivnog moždanog stimulatora kojim je moguće stimulisati mozak uz minimalne bolne senzacije. Godine 2008. TMS uređaj iz Neuronetics (Malvern, Pennsylvania) bio je prvi koji je odobrila (FDA) za njegovu upotrebu u liječenju pacijenata koji su imali veliku depresivnu epizodu. Uređaj je odobren korištenjem sljedećih parametara

stimulacije: 120-odstotni motorni prag, 10 Hz, 4 sekunde uključeno, 26 sekundi isključeno. TMS se pokazala kao siguran, efikasan, neinvazivan i bezbolan metod stimulacije perifernih i centralnih neuralnih struktura, jer se zasniva na principu Faradejeve elektromagnetne indukcije, odnosno, dejstvu promenljivog magnetnog polja na nervno tkivo. Ovaj proces dovodi do nastanka akcijskog potencijala te drugih promjena u moždanom tkivu. Zna se da tera-

pijska efikasnost TMS traje i neki period nakon prestanka aplikacije. Pretpostavlja se da je to vezano uz djelovanje TMS na neuronalne mreže kroz inhibiciju ili ekscitaciju stimuliranih cerebralnih regija, ali i kortikalnih i supkortikalnih regija koje su povezane, te na sinaptičkom i molekularnom/genskom nivou. Stimulacija visokim frekvencijama (više od 5 Hz) dovodi do porasta kortikalne ekscitabilnosti putem glutamergičnih efekata, dok niske frekvencije TMS-a (1-5 Hz) imaju inhibicijski učinak, aktivirajući GABA.

Ustanovljeno je da protokoli ponavljajućeg TMS mogu povećati ili smanjiti kortikalnu ekscitabilnost, što se može iskoristiti u svrhu normalizacije promjenjenje ekscitabilnosti kod psihijatrijskih poremećaja.

Repetitivni TMS/rTMS/ odobren je od strane više regulatornih agencija za liječenje teraporezistentne depresije, depresije s komorbidnim anksioznim poremećajima, opsesivno kompulzivnog poremećaja i poremećaja zavisnosti o supstancama, kao što je prestanak pušenja. Važno je da trenutno istraživanje podupire potencijalnu buduću upo-

Glavna sestra Aleksandra Dejanović, dr Goran Mijatović i prof. dr Nera Zivlak-Radulović

TMS koji koristimo u UKC RS, Klinika za psihijatriju

trebu rTMS-a za druge psihijatrijske sindrome, uključujući negativne simptome shizofrenije i posttraumatskog stresnog poremećaja.

Zašto bi TMS bio dobar u tretmanu shizofrenije:

- Antipsihotici (prva, druga i treća generacija) pokazali su se najefikasnijim u smanjenju pozitivnih simptoma shizofrenije, ali nezadovoljavajućim u smanjenju negativnih simptoma i sklonosti ka recidivu.
- Skoro jedna trećina pacijenata sa pozitivnim psihotičnim simptomima ne reaguje na antipsihotičke lekove.
- Učestalo je nepridržavanje kontinuiranog uzimanja terapije.
- Pojava neželjenih efekata (ekstrapiramidni simptomi, povećanje tjelesne težine i metaboličke abnormalnosti).

Postoji više objavljenih studija i metaanaliza koje daju dokaze da ponavljajuća transkranijalna magnetna stimulacija može imati koristi u ublažavanju pozitivnih i negativnih simptoma shizofrenije, posebno slušnih halucinacija. Prefrontalna primjena visokih frekvencija rTMS-a dovodi do ublažavanja psihotičnih simptoma u

osoba sa shizofrenijom posebno negativnih simptoma te do normalizacije visokih vrijednosti prolaktina koje su nastale kao posljedica uzimanja antipsihotične terapije. Ispitivani uticaj nižih frekvencija (1 Hz) na slušne halucinacije pokazao je značajan uticaj rTMS kod farmakorezistentnih bolesnika nad lijevim temporoparijetalnim korteksom. Na osnovu pregleda literature možemo zaključiti da je podržana upotrebu TMS-a kao sigurnog i efikasnog sredstva za liječenje pozitivnih i negativnih simptoma šizofrenije, uz najznačajnije dokaze koji podržavaju smanjenje slušnih halucinacija.

Mnogi pružatelji usluga mentalnog zdravlja, kao i pružatelji usluga primarne zdravstvene zaštite i drugi pružatelji usluga, i dalje nisu upoznati sa kliničkom upotrebom TMS-a. TMS je spreman zauzeti važno mjesto kao terapijska intervencija koja će poslužiti posebno onima s ozbiljnim, hroničnim stanjima, s visokim stopama otpornosti na konvencionalnije tretmane. Bitno je da pružatelji usluga mentalnog zdravlja steknu onoliko primjereno znanje o intervencijama koje se temelji na uređajima kao što je TMS, kao što trenutno imaju o psihofarmakološkim i psihosocijalnim intervencijama.

Prof. dr Nera Zivlak - Radulović

PRVO MULTIDISCIPLINARNO UDRUŽENJE U REPUBLICI SRPSKOJ

Udruženje za dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti Republike Srpske je naučno - stručna organizacija, sa multidisciplinarnim pristupom u borbi sa ovim oboljenjima i prvo multidisciplinarno udruženje ovih razmjera u Republici Srpskoj

Prof. dr. Snježana Popović Pejičić, šef Katedre za Internu medicinu, Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik Udruženja za dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti RS-a, dopisni član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske

I nicijativa za osnivanje udruženja je potekla još od Skupštine Međunarodne dijabetesne federacije (IDF) Evrope održane krajem novembra 2023. godine u Beogradu, kojom je predsjedavao akademik Nebojša M. Lalić, predsjednik IDF Evrope. Na ovom značajnom skupu koji je okupio 170 eksperata iz oblasti dijabetesa iz cijele Evrope donesena je *Deklaracija o dijabetesu*, koja je prihvaćena od Savjeta Evrope i dobila svoju zakonsku legislativu. Ovim je dijabetes nominiran kao globalna pandemija i pozvane su sve države Evrope na bržu akciju prvenstveno u smislu poboljšanja otkrivanja dijabetesa, sa postavljenim ciljem da u narednih pet godina 80% pacijenata sa dijabetesom bude blagovremeno otkriveno.

Takođe je upućen poziv na akciju svih evropskih zemalja, kako bi se unaprijedila zdravstvena zaštita pacijenata oboljelih od dijabetesa. U rješavanje problema dijabetesa

i gojaznosti, koja je glavni faktor rizika za nastanak dijabetesa tipa 2, neophodno je da se pored medicinskih profesionalaca uključi i cjelokupna društvena zajednica.

Istaknuta je neophodnost poboljšanja kvaliteta prevencije, dijagnostike i liječenja dijabetesa i gojaznosti, ali i pridruženih oboljenja, kao što su kardiometaboličke bolesti u svim evropskim zemljama.

Pandemija dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti je zahvatila i Republiku Srpsku sa zabrinjavajućim posljedicama na zdravstveno stanje stanovništva i ekonomske troškove koje liječe-

nje ovih oboljenja uzrokuje, te je stoga neophodan multidisciplinarni rad na prevenciji ove pandemije i primjena aktivnih mjera za njeno suzbijanje.

Stoga su profesori Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Banjoj Luci, koji su cijeli svoj akademski i stručni radni vijek posvetili upravo sagledavanju ovih bolesti, kako sa naučnog tako i stručnog aspekta, krenuli odmah u akciju, uz pomoć mlađih kolega, docenata i asistenata Medicinskog fakulteta, koja je za rezultat imala osnivanje multidisciplinarnog Udruženja za dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti Republike Srpske .

Udruženje je osnovano 31.1.2024 godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Banjaluci, a predsjedavajući Osnivačke skupštine bio je prof. dr Zoran Vujković, redovni profesor, specijalista neurologije.

Za predsjednika udruženja izabrana je prof. dr Snježana Popović Pejičić, dopisni član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske, redovni profesor, specijalista interne medicine, supspecijalista endokrinologije.

Za predsjednika Upravnog odbora udruženja izabran je akademik Duško Vulić, redovni profesor, redovni član Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske, specijalista interne medicine -supspecijalista kardiologije.

Za članove Upravnog odbora Udruženja izabrani su:

Doc. dr Gabrijele Malešević, specijalista interne medicine -supspecijalista endokrinologije, docent Medicinskog fakulteta u Banjaluci,

doc. dr Valentina Soldat - Stanković, specijalista interne medicine -supspecijalista endokrinologije, docent Medicinskog fakulteta u Banjaluci.

Rukovodstvo udruženja čine eksperti u oblastima dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti. Članovi udruženja su specijalisti i supspecijalisti iz oblasti interne medicine, a prvenstveno endokrinologije i kardiologije

Za sekretara Udruženja izabran je: dr Darko Depčinski, specijalista pulmologije, asistent Medicinskog fakulteta u Banjaluci.

Ciljevi i zadaci Udruženja

Potrebno je istaći da udruženje ima poseban cilj da promoviše i inicira multidisciplinarna istraživanja i projekte u oblastima dija-

betesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti, te provodi kontinuirani naučnoistraživački, ali i

stručni rad na prevenciji i aktivno učestvuje u primjeni mjera za suzbijanje pandemije dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti u Republici Srpskoj.

U Republici Srpskoj od dijabetesa boluje od 90.000 do 100.000 ljudi, od kojih je 90 odsto oboljelo od dijabetesa tipa dva

Planirano je, s obzirom na ekspertski karakter udruženja, učesće u strateškom i operativnom planiranju provođenja zdravstvene zaštite stanovništva Republike Srpske u ovim oblastima, a u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite RS-a, kao i organizovana aktivnost članova na zaštiti zdravlja stanovništva kroz sve vidove i nivoe zdravstvene djelatnosti, sa posebnim osvrtom na oblasti dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti.

Takođe, kontinuirano ćemo raditi putem javnozdravstvene djelatnosti, kako bismo uticali na cjelokupnu javnost, medije, stručne, političke i ekonomske krugove s ciljem prevencije i unapređenja liječenja ovih oboljenja.

Ostali značajni ciljevi i zadaci udruženja su:

- Rad na trajnom stručnom i naučnom usavršavanju zdravstvenih radnika koji se bave liječenjem

- dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti, kroz kontinuiranu medicinsku edukaciju, radionice, stručne i naučne konferencije, simpozijume i međunarodne kongrese.

- Saradnja sa ostalim nacionalnim, regionalnim i međunarodnim stručnim i naučnim organizacijama i institucijama, posvećenih rješavanju problema dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti.

- Saradnja i razmjena iskustava sa univerzitetskim i drugim centrima unutar i izvan Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, te drugi zadaci koji budu proizašli iz programskih ciljeva udruženja.

- Izdavanje stručnih, naučnih i drugih publikacija u cilju stručnog usavršavanja svojih članova, razvoja medicine i njene praktične primjene u oblasti dijabetologije, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti.

Ono što je specifično i što **Udruženje za dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti Republike Srpske** razlikuje od ostalih esnafskih udruženja je njegov naučni i stručni pristup, tj. njegova multidisciplinarnost, pristup u kojem se različite discipline bave istom problematikom iz svojih specifičnih perspektiva. Ove bolesti je nemoguće posmatrati odvojeno, s obzirom na iste faktore rizika, kao i zajedničku patofiziološku podlogu nastanka.

Dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti, kojima će se Udruženje specifično baviti, su oblasti medicine koje u naučnom i stručnom radu upravo zahtjevaju multidisciplinarn pristup radi mnogobrojnih komplikacija i pratećih oboljenja, te neophodnosti pravilnog menadžmenta.

S obzirom da su prevalencija i incidencija dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti u porastu i u Republici Srpskoj,

neophodan je multidisciplinarni rad na prevenciji i primjeni mjera za suzbijanje ove pandemije te osavremenjivanje dijagnostičkih i terapijskih procedura, što je važan zadatak udruženja.

Rukovodstvo udruženja čine eksperti u oblastima dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti. Članovi udruženja su specijalisti i supspecijalisti iz oblasti interne medicine, a prvenstveno endokrinologije i kardiologije, ali i specijalisti pulmologije; specijalisti neurologije i psihijatrije; specijalisti porodične medicine; specijalisti kliničke

farmakologije; specijalisti pedijatrije; specijalisti higijene -subspecijalisti ishrane zdravih i bolesnih ljudi; specijalisti epidemiologije i socijalne medicine; specijalisti fizikalne medicine i rehabilitacije; specijalisti hirurģije, kao i drugi medicinski profesionalci, koji se bave problemom dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti kao što su psiholozi, nutricionisti, kineziolozi, koji prihvataju Statut i ciljeve i djelatnosti Udruženja.

Planom i programom rada **Udruženja za dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti RS** u 2024 godini predvidjeli smo prvenstveno pokretanje i izradu naučno - istraživačkih projekata i organizaciju međunarodnih simpozijuma. U tom smislu pokrenuta su dva projekta čiji su glavni istraživači i koistraživači članovi našeg Udruženja.

Projekat *Evaluacija ishoda terapijskih procedura u liječenju gojaznosti i pridruženih komorbiditeta u Srbiji i Republici Srpskoj*

Pandemija gojaznosti u svijetu zahvatila je i Srbiju i Republiku Srpsku, sa zabrinjavajućim posljedicama na zdravstveno stanje stanovništva i ekonomske troškove koje liječenje gojaznosti i komorbiditeta uzrokuje. Zbog navedenih činjenica postoje intenzivna nastojanja da se razviju novi farmakoterapijski i hirurģski pristupi koji bi trebalo da

Pandemija dijabetesa, gojaznosti i kardiometaboličkih bolesti je zahvatila i Republiku Srpsku sa zabrinjavajućim posljedicama na zdravstveno stanje stanovništva i ekonomske troškove koje liječenje ovih oboljenja uzrokuje

rezultuju u suprotstavljanju ovoj pandemiji, pored dijete i povećanja fizičke aktivnosti. Ispitivanja u toku ovog projekta biće usmjerena na ispitivanje terapijske efikasnosti aktuelnih i novih postupaka za korekciju gojaznosti među populacijom bolesnika u Srbiji i Republici Srpskoj, uključujući tu farmakoterapijski i hirurģski pristup. Posebna pažnja biće posvećena analizi kardiovaskularnog morbiditeta u gojaznosti, kako sa aspekta njegove zastupljenosti tako i sa aspekta uticaja primjenjenih terapijskih procedura (farmakoterapijskih i hirurģskih) na kardiovaskularni morbiditet i mortalitet. Prethodni kontakti su ostvareni kroz učešće koordinatora i učesnika na projektu sa obje strane na kongresima i sastancima o gojaznosti u Srbiji i Republici Srpskoj, kao i kroz objavljivanje zajedničkih publikacija.

Rukovodilac projekta iz Repu-

blike Srpske je prof. dr Snježana Popović Pejićić, dopisni član ANURS-a, a iz Srbije akademik Dragan Micić, sekretar Medicinskog odjeljenja SANU. Koistraživači iz Republike Srpske su akademik Duško Vulić, redovni član ANURS-a, doc. dr Gabrijele Malešević i doc. dr Valentina Soldat Stanković, supspecijalisti endokrinologije, članovi našeg udruženja.

Projekat: *Rani skrining i rano započinjanje lečenja tipa 2 šećerne bolesti u gojaznih osoba*

Ovaj projekat se provodi u saradnji Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Novom Sadu (rukovodilac prof.

dr Dragana Tomić Naglić) i Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Banjaluci, (rukovodilac prof. dr Snježana Popović Pejićić). Učesnici projekta su članovi Udruženja, doc. dr Gabrijele Malešević i doc. dr Valentina Soldat Stanković.

Od 20. do 21. septembra 2024. godine planiran je veliki međunarodni simpozijum sa temom: ***Dijabetes, gojaznost i kardiometaboličke bolesti***, koji će se održati u ANURS-u, a kao zajednički simpozijum dvije Akademije nauka: ANURS i SANU, u saradnji sa našim udruženjem .

УДРУЖЕЊЕ ЗА ДИЈАБЕТЕС, ГОЈАЗНОСТ
И КАРДИОМЕТАБОЛИЧКЕ БОЛЕСТИ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Laboratorija Vaše porodice!

- ✓ Sve laboratorijske analize na jednom mestu
- ✓ Na više od 100 lokacije širom Srbije i BiH
- ✓ Dolazak na Vašu kućnu adresu

BANJA LUKA 00-24H

Jovana Dučića 2

+387 65 733 733

TREBINJE

Dušanova 7

+387 59 962 400

ZVORNIK

Vuka Karadžića 1a

+38756 490 490

BRČKO

Reisa Džemaludina
Čauševića 51

+387 49 200 009

BIJELJINA

Srpske vojske 46

+387 65 000 021

EUROPEAN FORUM OF MEDICAL ASSOCIATIONS 38TH ANNUAL MEETING

ODRŽAN 38. EVROPSKI FORUM MEDICINSKIH ASOCIJACIJA

U zaključku je navedeno da ljekarima mora biti omogućeno da svoj posao obavljaju slobodno, bez uticaja administracije, ekonomije, politike, ili zdravstvenog osiguranja

Trideset osmi forum Medicinskih asocijacija Evrope je održan u Limasolu od 25. do 28. septembra 2024. godine. Sastanku su prisustvovali predstavnici više od 20 evropskih država i predstavnici Svjetske medicinske asocijacije. Predstavnik iz Hrvatske i predstavnik Komore doktora medicine Republike Srpske bili su jedini učesnici ovog skupa iz regiona Zapadnog Balkana.

Na ceremoniji otvaranja su govorili Lia Vapner, generalni direktor Evropskog foruma Medicinskih asocijacija, dr Petros Agatangelou predsjednik Medicinske asocijacije Kipra, gospodin Majkl Damjanos Ministar zdravlja ispred Predsjednika Repu-

blike Kipar prof. Nikos Hristodoulidisom.

Glavna tema sastanka je bila polarizacija u medicinskoj profesiji, o čemu je govorio dr Žak de Haler predsjedavajući pridruženih članova Svjetske medicinske asocijacije.

Program je počeo sa dvije sesije,

Na forumu je govoreno o diskriminaciji unutar zdravstvenog sistema sa posebnim akcentom na sve češću pojavu rasizma u medicinskoj profesiji

dr Ramin Parsa - Parsi, šef Odjeljenja za međunarodnu saradnju Njemačke savezne ljekarske komore i dr Filip Katala generalni direktor za međunarodne odnose Nacionalnog savjeta ljekarske ko-

more Francuske su govorili o diskriminaciji unutar zdravstvenog sistema sa posebnim akcentom na sve češću pojavu rasizma u medicinskoj profesiji.

Sljedeća sesija je bila posvećena prijetnjama nezavisnosti medicinskih asocijacija i značaju nezavisnosti medicinskih asocijacija. Predavači su bili prof. Andrij Bazilevič, član Upravnog odbora Medicinske asocijacije Ukrajine, Tanasis Korfiotis pravni savjetnik Medicinske asocijacije Kipar i advokat Leah

Wapner, generalni sekretar Medicinske asocijacije Izraela i generalni sekretar Evropske medicinske asocijacije.

Predavači su istakli da medicinske asocijacije imaju ključnu ulogu u

zdravstvenim sistemima širom svijeta, da snose profesionalnu odgovornost propisanu zakonima, definišu i promovišu medicinsku etiku, zastupaju interese povezane sa javnim zdravljem i štite prava pacijenata. Kao najznačajniji uzroci koji predstavljaju prijetnje nezavisnosti medicinskih asocijacija navedeni su uspon tržišne ideologije, ekspanzija regulative, populizma i antidemokratskih stavova. Navedeno je da su individualizam, privatizacija, komercijalizacija, urušavanje solidarnosti i slabljenje socijalnih mreža, smanjivanje broja zaposlenih i budžeta, rast birokratije, stvaranje regulatornih agencija koje povećavaju troškove profesionalne autonomije, isključivanje medicinske profesije u donošenju važnih odluka su samo neke od prijetnji nezavisnosti medicinskih asocijacija.

U zaključku je navedeno da ljekarima mora biti omogućeno da svoj posao obavljaju slobodno bez uticaja administracije, ekonomije, politike ili zdravstvenog osiguranja.

Najviše diskusija je izazvala sesija pod naslovom **Doktor asistent: Rizik za medicinsku profesiju**. Sesijom su predsjedavali dr Žak de Haler i dr Ramin Parsa Parsi, a predavači su bili dr Barak Koen, predsjednik Udruženja anesteziologa Izraela koji je prikazao kako je implementirano zanimanje doktor asistenta na odjelima za anesteziju i intenzivnu njegu u Izraelu. Danijel MekAlonan, direktor profesionalnog osiguranja Medicinske asocijacije Velike Britanije je u svom izlaganju govorio o zanimanju doktor asistenta iz prav-

nog ugla. Prof. Nikolas Hristodulu EUMS (European Union of Medical Specialists) je u svom predavanju posebno je naglasio problem nedostatka ljekara u Evropi, ali i u većini zemalja svijeta i postavio je pitanje – da li postojanje zanimanja doktor asistent pomaže u obezbjeđivanju potreba zdravstvene njege, ili predstavlja prijetnju kvaliteta u medicinskoj profesiji. Naveo je da u zemljama u kojima postoji ovo zanimanje većina doktor asistenata su diplomirane medicinske sestre ili fizioterapeuti koji su završili master u trajanju od 30 mjeseci koji se sastojao od rada sa ljekarom i predavanja na fakultetu. Po završetku edukacije započinju raditi samostalno, ili u saradnji sa ljekarom. U izlaganju je navedeno da je dijapazon ovla-

Da li postojanje zanimanja doktor-asistent pomaže u obezbjeđivanju potreba zdravstvene njege, ili predstavlja prijetnju kvalitetu u medicinskoj profesiji?

štenja doktora asistenta vrlo različit od jedne države do druge i da postoji mnogo nejasnoća u definisanju odgovornosti u slučaju kada se desi greška.

Prof. Hristodulu je naveo: *Imati samo jedan cilj u mislima: najbolja zdravstvena zaštita za naše pacijente! Diferencijalna dijagnoza je sveta procedura medicinske profesije. Fundamentalno je imati ispravnu dijagnozu od strane ljekara bez obzira na to da li su prvi simptomi bili jednostavni ili komplikovani. Jedino ljekari koji su medicinu studirali godinama, većina njih je specijalizirala užu specijalizaciju mogu obezbijediti sigurnu dijagnozu.*

Vrlo važan blok predavanja bio je posvećen ulozi vještačke inteligencije u zdravstvenom sistemu, a svoja dosadašnja iskustva i rezultate istraživanja su iznijeli gospodin Demetris Skourides sa Kipra (chief Scientist for Research, Innovation and Technology, Cyprus), Hadas Bitran (head of Health and Life Sciences at Microsoft Israel Rand D Center) i dr Oksana Souter (CEO, Swiss Organic Solutions).

Poslednji blok predavanja bio je posvećen državnim izvještajima iz Republike Kazahstan i iz Republike

Srpske, o problemima diskriminacije unutar zdravstvenog sistema, o stavovima o zanimanju doktor asistent i o primjeni vještačke inteligencije u zdravstvenom sistemu naše Republike i Republike Kazahstan.

Na ovom forumu ostvareni su kontakti sa predstavnicima medicinskih asocijacija Kipra, Poljske, Izraela, Gruzije, Azerbedžana i Nemačke.

Razmjena informacija i iskustava sa kolegama iz drugih zemalja doprinosi boljem razumijevanju problema i preperka sa kojima se susrećemo unutar našeg zdravstvenog sistema.

Prof. dr Ljiljana Tadić-Latinović

PSIHIJATRIJSKI DANI U BEOGRADU

Eksperti iz Njemačke, Grčke, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Sjeverne Makedonije fokusirali su se na biološke i psihoterapijske pristupe agresiji, kao jednom od sve vidljivijih oblika ponašanja u savremenom društvu

Prvi nternacionalni simpozijum *Srpski psihijatrijski dani* na temu *Agresija i njena lica* održan je u beogradskom hotelu *Mona Plaza* početkom novembra 2024. godine, okupivši oko 300 učesnika iz Srbije, Sjeverne Makedonije i Bosne i Hercegovine.

Tema prvog simpozijuma u organizaciji Udruženja psihijatara Srbije fokusirala se na agresiju, sa svih aspekata, počev od bioloških, genetskih,

psihodinamskih, preko razvojnih i specifičnih karakteristika do socijalnih i socioloških uzroka, konteksta i posljedica, obrađujući kompleksne kombinovane terapijske pristupe, uz naglasak na multidisciplinarnim i multisektorskim saradnjama, individualizovanim i na osobu usmjerenim tretmanskim planovima.

Eminentni eksperti iz Njemačke, Grčke, Austrije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Sjeverne Makedonije fokusirali su se na biološke i psihoterapijske pristupe agresiji, kao jednom od sve vidljivijih oblika ponašanja u savremenom društvu, sada manifestnom u svim zemljama i kulturama svijeta, bez obzira na ekonomsku, ili društvenu razvijenost.

Plenarna predavanja održali su prof. Thomas Schultze (Njemačka), budući predsjednik Svjetske psihijatrijske asocijacije, akademik prof. Dušica Lečić-Toševski (Srbija), Srpska akademija nauka i umetnosti, prof. Meryam Schu-

ler-Ozak (Njemačka), predsjedavajuća Etičkog komiteta Evropske psihijatrijske asocijacije i prof. Konstantinos Fountoulakais (Grčka).

Visok stepen stručno-naučnog kvaliteta uz odličnu organizaciju na čelu sa prof. Čedom Miljevićem, predsjednikom UPS (Institut za mentalno zdravlje Beograd), svim učesnicima je dao nova znanja i podstakao na veoma kvalitetne i sveobuhvatne diskusije. Srpski psihijatrijski dani će postati tradicionalni godišnji simpozijum, koji će i u narednim godinama obrađivati aktuelne teme iz psihijatrije i oblasti zaštite mentalnog zdravlja.

*Prim. Goran Račetović, dr med.,
specijalista psihijatrije
Centar za zaštitu mentalnog
zdravlja, Dom zdravlja Prijedor*

SIMPOZIJUM O AUTIZMU

Istaknuta je potreba rane intervencije i što ranije dijagnostičke obrade, sa naglaskom na podizanje svijesti roditelja i aktivnu edukaciju multidisciplinarnih timova u budućim centrima za rani rast i razvoj

Simpozijum sa međunarodnim učešćem *Poremećaji iz autističnog spektra – izazovi novog doba*, koji je okupio preko 270 učesnika različitih profesija (doktori medicine različitih specijalnosti, psiholozi, logopedi, defektolozi, socijalni radnici, specijalni edukatori, vaspitači), kao i dio roditelja djece koja se tretiraju radi nekog od oboljenja iz autističnog spektra, održan je 28. septembra 2024. godine u Prijedoru.

Tokom simpozijuma, eminentni stručnjaci (psihijatri, dječji i adolescentni psihijatri, neuropedijatri, pedijatri, epileptolozi i genetičari) iz zdravstvenih ustanova i sa medicinskih fakulteta iz Ljubljane, Splita, Rijeke, Banja-

luke i Prijedora, u dvije sesije su predstavili i učesnicima približili sveobuhvatnu sliku ove specifične grupe oboljenja karakteristične za razvojni period, čija je prevalenca značajno povećana širom svijeta u zadnjim decenijama, uz prikaz rizičnih faktora i dijagnostičkih kriterijuma za oboljenja koja prate autizam, ali i tretmanske opcije, u skladu sa aktuelnim saznanjima, utemeljenim na kliničkim istraživanjima i naučnim dokazima.

Glavni zaključci simpozijuma istakli su potrebu rane intervencije i što ranije dijagnostičke obrade (između druge i treće godine života), sa naglaskom na podizanje svijesti roditelja, aktivnu edukaciju multidisciplinarnih timova u budućim

centrima za rani rast i razvoj, kao i kontinuiranu konsultativnu ulogu eksperata iz ove oblasti.

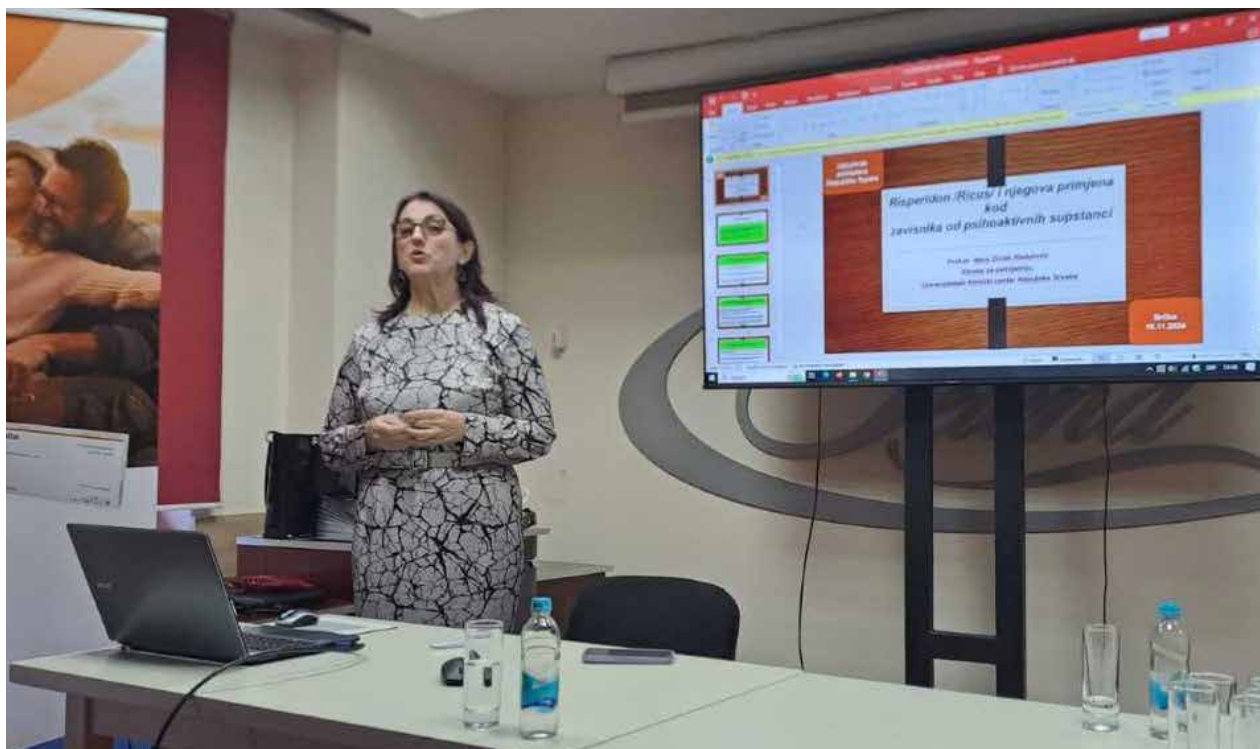
Simpozijum je organizovala JZU Dom zdravlja Prijedor, u saradnji sa ZU Specijalistički centar Dr Predojević iz Prijedora, a pod pokroviteljstvom Grada Prijedora i prvi je naučni skup koji je rezultat saradnje javnog i privatnog zdravstvenog sektora u Republici Srpskoj.

*Prim. Goran Račetović, dr med,
specijalista psihijatrije
Načelnik Centra za zaštitu
mentalnog zdravlja,
Dom zdravlja Prijedor*

GODIŠNJI STRUČNI SASTANAK UDRUŽENJA PSIHIJATARA REPUBLIKE SRPSKE

DUALNI POREMEĆAJI

Postoje brojna istraživanja na temu prisutnosti dualnih poremećaja. Postojanje dva poremećaja istovremeno otežava dijagnostiku, ali i terapijski pristup ovim poremećajima

U Brčkom je 16. novembra 2024. godine održan jednodnevni godišnji stručni sastanak Udruženja psihijatara Republike Srpske. Tema sastanka je bila **Dualni poremećaji**. Predavači na skupu su bili prof. dr Nera Zivlak Radulović psihijatar, Klinika za psihijatriju UKC RS, prim. dr sc.med Mirjana Mišković, Klinika za psihijatriju UKC RS, doc. dr sc. med. Višnja Banjac Baljak, Klinika za psihijatriju UKC RS,

dr Jadranka Stanković, Klinika za psihijatriju UKC RS i mr ph. Asja Sirbubalo, magistar farmacije.

Na skupu smo željeli da progovorimo o problemima sa kojima se susrećemo u dijagnostici i terapiji dualnih poremećaja, a potom i o mogućnostima za poboljšanje situacije u ovom području psihijatrije.

Evropski centar za nadzor droga i zavisnosti od droga definiše dualni poremećaj kao privremenu

koegzistenciju dva ili više psihijatrijskih poremećaja definisanih po MKB 10, od kojih je jedan problematično uzimanje psihoaktivnih supstanci. Svjetska zdravstvena organizacija definiše dualni poremećaj kao istovremeno postojanje poremećaja zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i drugog psihijatrijskog poremećaja kod istog pojedinca. Statistički podaci govore da u 37% slučajeva u opštoj populaciji uz alkoholizam

se dijagnostikuju i drugi mentalni poremećaji. Ti psihijatrijski poremećaji mogu biti primarni i prouzrokovati zavisnost od alkohola, sekundarni kada se razvijaju kao posljedica zavisnosti od alkohola, ili mogu nastati istovremeno prema Kaplanu i Sadock/2001/. Ovo nije situacija samo sa alkoholizmom već i sa drugim zavisnostima.

Mnogi pacijenti oboljeli od mentalnih poremećaja pokušavaju da saniraju svoje tegobe uzimajući psihoaktivne supstance, ne javljajući se kod ljekara da traže pomoć. S druge strane, postoji anksioznost, manija, depresija, psihoza uzrokovana upotrebom alkohola kao primarnog problema. Postoje brojna istraživanja na temu veličine prisutnosti dualnih poremećaja. Postojanje dva poremećaja

istovremeno otežava dijagnostiku, ali i terapijski pristup ovim poremećajima.

Prema dijagnostičkim klasifikacionim kriterijumima za razlikovanje primarnih od sekundarnih poremećaja (DSM V, MKB 10) neophodno je uzeti dobru anamnezu, heteroanamnezu, dobro opservirati pacijenta, procjenu vršiti nakon nekoliko sedmica od uspostave apstinencije /razlikovanje sekundarne depresije koja se javlja tokom uspostave apstinencije od primarne depresije/. Nezavisna depresija se dijagnostikuje ako simptomi prethode početku pijenja alkohola, ako perzistiraju duže od mjesec dana nakon prestanka teške intoksikacije, ili apstinencijalnog sindroma, ako su simptomi intenzivni i ako imamo podatak o postojanju velikih de-

presivnih, ili maničnih epizoda.

Radi bolje dijagnostike mogu se koristiti i određeni mjerni instrumenti. *Dual diagnosis screening instrument — DDSI* je važeći mjerni instrument namijenjen otkrivanju najčešćih psihičkih poremećaja kod konzumenata droga poput depresije, manije, psihoze, panike, socijalne fobije, specifične fobije, ADHD-a. Upitnik za psihijatrijsku dijagnostičku procjenu (*Psychiatric diagnostic screening questionnaire, PDSQ*) je instrument za samoprocjenu prema DSM-IV (2000). Preporučuje se za procjenu psihičkog zdravlja i upotrebe sredstva zavisnosti već u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Treći instrument je obrazac za procjenu mentalnog zdravlja (*Mental health screening form*) koji je razvijen u svrhu identifikacije komorbiditeta kod pojedinaca koji ulaze u tretman zavisnosti.

Integrirani model tretmana dualnih poremećaja predviđa kreiranje tretmana oba poremećaja na način da se tretmansi programi provode istovremeno i da ih vodi multidisciplinarni tim (Drake, Wallach i McGovern, 2005). U Finskoj, Italiji, Holandiji, Norveškoj i Španiji postoje specijalizovane jedinice za stacionarno liječenje osoba s akutnim dualnim poremećajem, stambene zajednice za *dualce* te programi koji se provode u centrima u zajednici. Navedeni primjeri ukazuju na korake koji se preduzimaju kako bi u praksi zaživio integrirani tretman (EMCDDA, 2015).

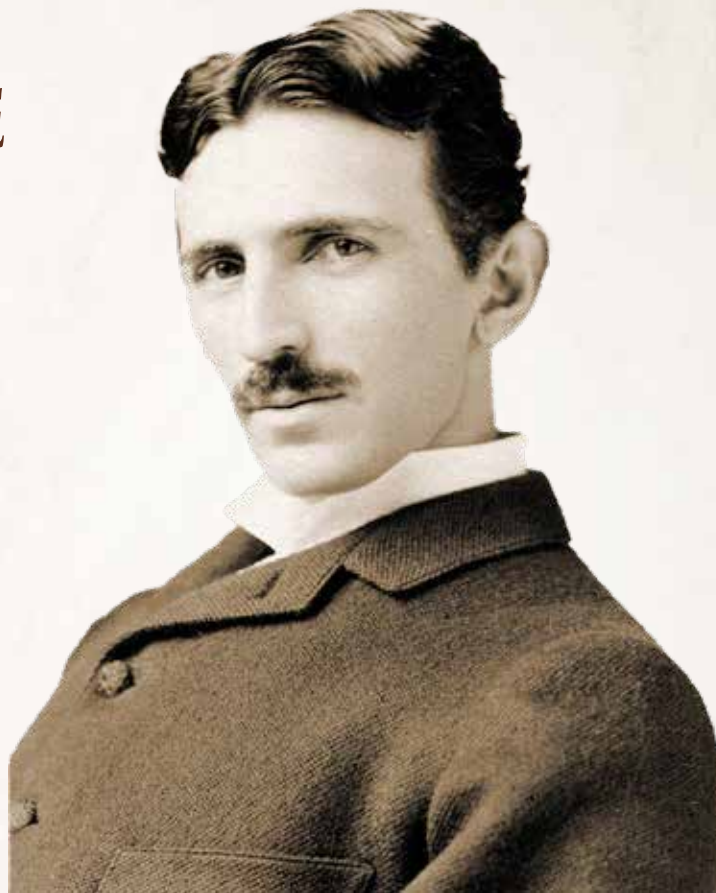
Želja nam je da i mi napravimo integrirane jedinice za stacionarno liječenje osoba sa dualnim poremećajima. Za sada to radimo na nivou ambulantnog tretmana kroz Kabinet za dualne poremećaje.

Prof. dr Nera Zivlak - Radulović

NIKOLA TESLA

PJESNIK NAUKE I RENESANSNI GENIJE MODERNOG DOBA

U istoriji medicine zlatnim slovima je upisan 21. februar 1891. godine, kada je Nikola Tesla propustio naizmjeničnu visokofrekventnu struju kroz svoje tijelo i pokazao da ona nije štetna već blagotvorna za ljudski organizam

Nikola Tesla: Nije mi žao što ste krali moje ideje, nego mi je žao što nemate i sopstvene!

Nikola Tesla je cijeli svoj svoj život posvetio pronalazaštvu i nauci, toj *otmjenoj, čistoj, velikoj, vjernoj boginji koja ne trpi lažljivce.*

Teslini izumi od ogromnog su značaja za medicinsku nauku. Sam je govorio da je njegovih 48 izuma pokradeno i da su mnogi, zahvaljujući njemu, dobili Nobelovu nagradu.

Tesla je otkrio X-zrake prije Rengdena, a njegova otkrića i danas pomažu pacijentima. Prve slike kostiju ruku, šake, stopala i lobanje X-zracima uradio je Nikola Tesla i nazvao ih *grafikama sijenki*. Bilo

je to nekoliko godina prije nego što je svoje otkriće svijetu predstavio Vilhelm Rengden. Tesla, nažalost, za svoja istraživanja i eksperimente u ovoj oblasti nikada nije dobio zaslužena priznanja. A u medicini ih je bilo mnogo. Velikom broju pacijenata i danas olakšavaju borbu sa bolešću, a o tome da je upravo on dao svoj doprinos u njihovom otkriću ne zna se mnogo.

Iz Tesline biografije

Nikola Tesla, jedan od najblistavijih umova čovječanstva, rođen je 10. jula 1856. u selu Smiljanu, kraj Gospića u Lici, u tadašnjoj Austrougarskoj carevini, od majke Đuke Tesle, rođ. Mandić i oca Milutina Tesle, sveštenika Srpske Pravoslavne Crkve. Majka Đuka bila je, takođe, iz sveštenečke porodice, nepismena, pametna i plemenita žena. Imala je sreću da, za razliku od oca Milutina, koji je umro dok je Nikola studirao, doživi svu slavu svoga sina. Osim Nikole imali su još jednog sina i tri kćeri.

Nikola je osnovnu školu završio u Smiljanu, a nižu realnu gimnaziju u Gospiću. Porodica se seli u Gospić 1862. godine, tako da Nikola kreće u višu realnu gimnaziju u Karlovac. Od ranog djetinjstva je pokazivao sklonost ka nauci. Dosta je čitao, provodeći mnoge časove u očevoj biblioteci. Nakon mature obolio je od kolere i oporavlja se godinu dana.

Na studije elektrotehnike kreće 1875. godine u Politehničku školu u Gracu. Bio je marljiv student. Polagao je sve ispite sa najvišim ocjenama. Profesori su ga voljeli i cijenili. Nakon očeve smrti, tražio je stipendiju od Matice srpske, koju nije dobio. Zbog toga napušta studije u Gracu i nastavlja da

Napisao je 73 članka u različitim naučnim časopisima i isključivo se nalazio u službi dobrobiti svih ljudi. Svojim grandioznim djelom ovaj najblistaviji um svih vremena spojio je tri vijeka i dva milenijuma i vječno zadužio čovječanstvo.

Tesla je 1896. i 1897. godine publikovao deset radova u kojima je opisao biološke efekte X zračenja. Svi njegovi radovi o X zračenju bili su eksperimentalni. U toku

studira politehniku u Pragu. Studije nije nikad završio.

Nakon studija u Pragu počeo je da radi u Budimpešti u Centralnom telefonskom uredu, a potom u Parizu u Edisonovom kontinentalnom društvu. Dvije godine kasnije stigao je i do samog Edisona, tada najznačajnije ličnosti na polju tehnike u Americi. Prvi patent podnio je 1884. godine poslije odlaska iz Edisonove kompanije i osnivanja "Tesla Electric Light & Manufacturing".

Trebalo mu je više od četiri decenije da postane redovni član SANU, nakon što je prvi put odbijen 1892.

Umro je 7. januara 1943. godine u hotelskoj sobi u Njujorku. Sahrana je obavljena o trošku srpskih iseljenika.

Tadašnji gradonačelnik Njujorka Fjorelo la Gvardija, po kom je na-

1896. i 1897. godine, Tesla je nastavio da unapređuje rad rendgenskih uređaja. Uz to, Nikola Tesla je prvi ukazao na postojanje štetnog dejstva X zračenja na ljudski organizam. On je prvi preporučio korišćenje uzemljenih aluminijskih štitova oko cijevi za zaštitu ljekara od X zračenja, izbjegavanje pretjeranog približavanja cijevima, kao i ograničavanje vremena ekspozicije.

zvan jedan od tri glavna njujorška aerodroma, pročitao je govor povodom Tesline smrti, koji je napisao Luj Adamič, slovenački pisac, esejista i prevodilac.

-Ovdje, u Njujorku, prošle srijede u svojoj hotelskoj sobi preminuo je jedan čovjek. Zvao se Nikola Tesla. Umro je siromašan, ali je bio jedan od najuspješnijih ljudi koji su ikad živjeli. Njegova dostignuća su ogromna, a kako vrijeme prolazi postaću sve veća. Želio je uspjeh, koji je namijenio drugima. Volio je ljude, bio je naučnik - genije, pjesnik nauke. Novac ga nije zanimao i sve što je učinio, učinio je u skladu sa svojim prirodnim darom, koji mu je u rodnoj zemlji podarila majka, rekao je La Gvardija i dodao da je Tesla mogao da postane najbogatiji čovjek u Americi, ali da to jednostavno nije želio.

Teslin izum koji je najznačajnije doprinio medicini je transformator (Teslin kalem) za stvaranje visokofrekventnih i visokonaponskih struja (Teslinih struja). Tesline struje se koriste u postupcima medicinske diatermije, pri čemu se prilikom njihovog prolaska kroz organizam električna energija pretvara u toplotnu, te se na taj način zagrijevanjem tkiva u unutrašnjosti organizma postiže

terapijski efekat.

Podstaknut korišćenjem visokofrekventnih struja, Tesla je 1896. godine konstruisao ozonski generator, koji služi za dobijanje ozona, agensa sa snažnim bakterioidnim svojstvima. Nikola Tesla je ispitivao i uticaj mehaničkih vibracija i rezonance na organizam i prvi ih primijenio u medicinske svrhe. S tim u vezi, osmislio je oscilator koji je koristio za suzbijanje umora u nožnim mišićima.

Tesla se smatra jednim od rodonačelnika medicinske dijatermije – stvaranja toplote u unutrašnjim tkivima organizma, izazvane propuštanjem visokofrekventnih struja, čija primjena može biti posebno značajna kod ublažavanja čitavog niza zdravstvenih tegoba. To je ona *struja* koju mnogi pacijenti dobijaju kao terapiju prilikom rehabilitacije.

Iako biomedicinska istraživanja nisu

bila u fokusu Teslinih interesovanja u mjeri u kojoj su to bile brojne oblasti elektrotehnike i mašinstva, njegov doprinos razvoju medicine je nesumnjiv. I sam je bio veoma ponosan na svoj doprinos elektroterapiji.

- Vodeći stručnjaci u medicini, uvjerali su me da sam ovim me-

se smatra utemeljivačem kvantne medicine, imajući u vidu da je prvi primijenio talase visoke frekvencije za poboljšanje zdravlja.

Od kada je u savremenu medicinsku dijagnostiku uvedena nuklearna magnetna rezonancija, neinvazivna i precizna dijagnostička metoda

Nikola Tesla je prvi ukazao na postojanje štetnog dejstva X zračenja na ljudski organizam i preporučio korišćenje uzemljenih aluminijumskih štitova za zaštitu lekara

dicinskim tretmanom za čovječanstvo učinio više nego što su to učinila moja druga otkrića i pronalasci, rekao je svojevremeno Tesla.

Nikola Tesla je još 1900. godine objavio povezanost tijela i elektromagnetizma. Ta spoznaja dovela je do nastanka magnetne rezonance (MR), uređaja od neprocjenjive važnosti, jer se njime mogu otkriti bolesti u ranoj fazi i tako produžiti ljudski život. Tesla

koja daje konkretnu sliku o zdravlju pojedinih organa, organskih sistema, ali i o stanju čitavog organizma, svaki radiolog, ili radiološki tehničar bilo gdje u svijetu tokom svog rada bezbroj puta izgovori Teslino ime koristeći aparate za magnetnu rezonanciju sa jačinom magnetnog polja od uobičajenih 1,5 T, ili 3 T.

Simbol T je izvedena jedinica Tesla u Međunarodnom sistemu mjernih jedinica (SI) za jačinu

Muzej Nikole Tesle

Muzej jednog od najvećih umova 20. vijeka čuva najbogatiju svjetsku zbirku dokumenata o životu i radu Nikole Tesle, kao i urnu sa pepelom velikog pronalazača.

Vila u Krunskoj ulici bila je prvi Tehnički muzej u nekadašnjoj Jugoslaviji u koji su prvi posjetioci ušli 20. oktobra 1955. godine.

Tom prilikom predstavljena je stalna postavka na kojoj su mogli vidjeti vjerno izrađene modele po Teslinim nacrtima. Jedan od njih, možda i najčuveniji, pokazuje dejstvo obrtnog magnetnog polja.

Muzej posjeduje izuzetno vrijedne kolekcije – preko 160.000 originalnih dokumenata, preko 2.000 knjiga i časopisa, preko 1.200 istorijsko-tehničkih eksponata, preko 1.500 fotografija i staklenih foto-ploča originalnih tehničkih

predmeta, instrumenata i uređaja.

Izloženi su i prvi Teslini indukcionni motori, maketa hidrocentrale koja ilustruje Teslin polifazni sistem prenošenja, razni generatori, transformatori i teledirigovana maketa broda.

Nekada vila industrijalca i političara Đorđa Genčića, a danas Teslin muzej u Krunskoj ulici u Beogradu

Teslini citati

** U meni može biti nešto, što može biti i obmana, kao što češće biva kod mlađih ljudi, ali ako budem sretan da ostvarim bar neke od svojih ideala, to će biti dobročinstvo za cijelo čovječanstvo. Ako se te moje nade ispune, najslađa misao biće mi ta, da je to djelo jednoga Srbina.*

** Svako treba da gleda na svoje tijelo kao na neprocjenjiv dar koji je dobio od onoga koga voli iznad svega, čudesno djelo umjetnosti, neopisive ljepote i majstorstva nepojmljivog čovjeku i da - toliko delikatno da riječ, dah, pogled, slutnja ili misao mogu da ga povrijede.*

** Moja ideja je da razvoj života mora da vodi ka takvim oblicima postojanja koji će biti mogući bez ishrane i koji neće biti sputavani odgovarajućim ograničenjima. Zašto jedno živo biće ne bi moglo da svu energiju koja je potrebna za obnavljanje njegovih životnih funkcija dobija od okruženja, umesto kroz trošenje hrane, i da transformiše nekim komplikovanim procesom energiju hemijskih kombinacija u energiju održavanja života?*

** Naša tijela su slične građe i izložena su spoljašnjim uticajima... Naši pokreti i radnje služe očuvanju života i mada izgleda da smo potpuno nezavisni jedni od drugih, mi smo spojeni nevidljivim vezama. Sve dok je organizam u odličnom stanju on reaguje tačno na sile koje ga pokreću, ali onog trenutka kad nastane neki poremećaj u bilo kom čovjeku, njegova snaga za samoodržavanjem slabi.*

** Nema sumnje da je neka biljna hrana, kao što su ovsene pahuljice, ekonomičnija od mesa i bolja u pogledu mehaničkih i mentalnih dejstava. Takva hrana, štaviše, sigurno manje opterećuje naše organe za varenje i time što doprinosi osjećanju zadovoljstva i druželjubivosti čini toliko dobra da je teško i ocijeniti. S obzirom na nemilosrdno i okrutno klanje stoke, što mora da destruktivno utiče na naš moral. Da bismo se oslobodili životinjskih instinkata, i korijena iz koga potiču: treba da sprovedemo radikalnu reformu karaktera ishrane.*

magnetnog polja (gustinu magnetnog fluksa), koja je nazvana u čast Nikole Tesle na Generalnoj konferenciji težina i mjera održanoj u Parizu 1960. godine.

Tesla je zaslužan za 700 patenata od kojih je više od 300 zaštićeno u 27 zemalja na pet kontinenata, a među onima koje nikada nije pokušao da zaštiti je i primjena visokofrekventnih struja u medicinske svrhe.

Teslini pronalasci u savremenim terapijskim metodama

U istoriji medicine zlatnim slovima je upisan 21. februar 1891. godine, kada je Nikola Tesla propustio naizmjeničnu visokofrekventnu struju kroz svoje tijelo i pokazao da ona nije štetna već blagotvorna za ljudski organizam. Malo je poznato da su Teslini pronalasci (transformator i sistem za bežično daljinsko upravljanje) nezaobilazni dio korišćenja medicinske opreme. Bežična tehnologija u današnje vrijeme se takođe u potpunosti primjenjuje u sklopu brojnih dijagnostičkih i terapijskih procedura.

U današnjoj medicini Tesline ideje su iskorišćene za bežično upravljanje implantima ugrađenim u ljudski organizam. Bežično upravljanje se najčešće koristi za uspostavljanje izgubljenih nervnih funkcija kod osoba koje su oboljele od Parkinsonove bolesti i kod pacijenata sa esencijalnim tremorom. Na sličan način se eksperimentiše sa implantima za kontrolu mokrenja, disanja, vida i sluha.

Vrlo široku primjenu bežično upravljanje implantima danas ima u kontroli pumpi za postepeno doziranje lekova, koristi se za regulisanje koncentracije insulina, kao i za upravljanje radom dijafragme, srčanog mišića, vještačkog srca, ili neuroproteza. Primjenom Teslinog daljinskog upravljanja učinjen je značajan napredak u njegovanju nepokretnih bolesnika. Zbog svega navedenog, mnogi Teslu smatraju i začetnikom robotike.

Primjenom Teslinog bežičnog upravljanja učinjen je značajan napredak u njegovanju nepokretnih bolesnika. Brojni medicinski

roboti, kao višenamjenske mašine koje zadovoljavaju savremene zahtjeve fleksibilne automatizacije, u stanju su da eliminišu manuelni rad u toku hirurških intervencija.

U medicinskoj praksi koriste se i sve vrste robotskih senzora (senzori okoline, taktilni senzori, ultrazvučni senzori, laserski senzori, i dr.), kao i sve vrste robotskih sistema za vizuelizaciju (kamere, i sl.).

Nikola Tesla je bio preteča istraživanja fenomena svijesti. Objavio je i članke o opštim biološkim temama i pravilnoj ishrani.

Smatrao je da visoko produhovljene osobe ne jedu velike količine hrane, kako bi njihova senzibilnost i čistoća duha mogla doći do izražaja.

Za Teslu je sve živa energija jer se bezbroj frekvencija prepliće u našem organizmu, a fizička udaljenost nema uticaja na prenos informacija, svjetlosti i struja, sa jednog mjesta na drugo. To važi i za ljudska bića, koja su emiteri i primaoci energetskih impulsa.

Ž. Rajlić

SPORT JE BOLJA STRANA NAŠEG DRUŠTVA

U ligi Bosne i Hercegovine i ligama Republike Srpske se igra dobra košarka kojoj treba veće medijsko praćenje i više ulaganja. Ovo kažem bez želje da nekoga kritikujem, nego da svi treba da radimo da stanje bude bolje i u košarci, i u društvu

Sa 18 godina stupio je na košarkaški teren. Sudio je u skoro 1700 košarkaških utakmica i svaka mu je bila posebna. Pored utakmica u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, sudio je muška i ženska klupska takmičenja pod okriljem FIBA i evropska FIBA prvenstva za mlađe kategorije, kao i utakmice ABA lige. Kaže da ne brine za budućnost domaće košarke jer se kod nas rađaju talenti, narod smo koji voli sport i natprosječno smo visoki. Ističe da je na košarkaškom terenu ista osoba kao u životu i u ljekarskoj ordinaciji, a da su mu supruga i sin najveća podrška u svemu.

Dr Bojan Jovanić interventni je radiolog, od 2007. zaposlen u Zavodu za kliničku radiologiju Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske. Od 2003. je međunarodni košarkaški sudija (FIBA), a od 2022. ima zvanje FIBA instruktora suđenja.

Medicina i košarka u vašem slučaju idu ruku pod ruku, profesionalno ste se ostvarili na oba polja. Šta je srcu bliže?

Prvo pitanje, pa odmah teško. Ja sam počeo da studiram medicinu u isto vrijeme kada sam počeo da sudim košarku. Tako da su te dvije stvari išle uporedo. Baviti se medicinom je vrlo zahtjevno i odgovorno. Morate da učite cijeli život, nosite veliku odgovornost prema pacijentima, radite noću... Ali, taj osjećaj kada pomognete bolesnom čovjeku se ne može ni sa čim mjeriti. S

Dr Jovanić: Sport je jedna od najljepših i najpravednijih ljudskih djelatnosti na svijetu

druge strane, u košarci uživam. Sport je jedna od najljepših i najpravednijih ljudskih djelatnosti na svijetu, da parafraziram jednog od naših najvećih košarkaških trenera.

Pomenuli ste pravednost. Šta po vama čini dobrog košarkaškog sudiju?

Dobar košarkaški sudija mora prije svega biti pošten i pravičan. To je najbitnije. Poslije dolazi sve ostalo. Sudija mora biti dobro fizički spreman. Mora biti stalozhen, kontrolisati svoje emocije. Trener i igrač mogu da izgube kontrolu nad sobom, sudija to ne smije. On mora biti vatrogasac na terenu.

Vrhunski sudija mora imati dobre komunikacione vještine. Kao i doktor, sudija mora čitav život da uči i da se usavršava. Volim

uvijek pomenuti da je košarku izmislio Džejsms Nejsmit da bi studenti imali fizičku aktivnost tokom zime.

Košarkaško suđenje je kompleksno i zahtjevno, pa i u pogledu kondicije i fizičke spreme. Bavite li se i vi sportom u slobodno vrijeme, mimo utakmica u kojim sudite?

Naravno. Košarkaški sudija sudi vrhunskim atletama i mora biti fizički spreman. Ja treniram u

Sudije nisu nepogrešive. Ali, ta komunikacija mora biti u granicama korektnog i sportskog ponašanja

prosijeku tri puta sedmično, pored utakmica. Trening se sastoji od trčanja i raznih vježbi snage, fleksibilnosti i slično. Sve dru-

ge fizičke aktivnosti su takođe dobre: vožnja bicikla, plivanje, tenis itd. Za sudije je vrlo bitan i mentalni i psihološki trening, jer se na utakmici srećemo sa velikim emocijama i stresom i moramo biti mentalno spremni.

U nekim tekstovima vas nazivaju "nedodirljivim" sudijom. Kako izlazite na kraj sa nezadovoljnicima na terenu, kritikama u medijima, kako istrajete u odbrani vlastitih stavova i kriterijuma?

Ja sam na košarkaškom terenu ista osoba kao i u životu. Trudim

se da komuniciram na terenu sa trenerima i igračima, da razumijem na šta se žale. Da budem objektivan i zapitam se da li su

u pravu. Sudije nisu nepogrešive. Ali, ta komunikacija mora biti u granicama korektnog i sportskog ponašanja. Na svakoj utakmici se radi kontrola suđenja gdje je bitno da sudija uvidi gdje je griješio i da uvidi u čemu treba da napreduje. Sudijske greške su sastavni dio utakmice. Bitno je da nisu tendenciozne i

da ih nema puno. Ja moram reći da smo mi nacija koja voli sport,

ali treba da radi na svojoj sportskoj kulturi. Kad pobijedimo onda smo najbolji, a kada izgubimo nerijetko krivimo sudije, protivnika i organizaciju. Uvijek treba čestitati protivniku i biti samokritičan, poći od sebe.

Andrija Gerić, bivši odbojkaš i sportski psiholog koji radi sa vrhunskim sportistima, u jednom intervjuu nakon Olimpijskih igara u Parizu je rekao da mi djecu treba da učimo da poštuju protivnika. Da je to najbitnije.

Sportski novinari su vrlo bitni. Kada napišu nešto što ne odgo-

Košarkaški sudija sudi vrhunskim atletama i mora biti fizički spreman. Ja treniram u prosjeku tri puta sedmično

vara istini, sudija po pravilnicima ne smije to da demantuje. Ali, svi mi uključeni u košarku treba da edukujemo gledaoce i tu je odgovornost novinara i sudija velika.

Ima li neki košarkaški meč koji biste posebno izdvojili, i zbog čega vam je ostao u sjećanju?

Sudio sam u skoro 1700 utakmica i svaka je posebna na poseban način. Ali, izdvojio bih dvije. Prva utakmica u životu na školskom prvenstvu u Gimnaziji nakon koje mi je jedan košarkaš rekao da je bolje da

se ostavim suđenja (s razlogom). I druga, kvalifikaciona utakmica za Evropsko prvenstvo 2007.

godine između Srbije i Bugarske u beogradskoj Areni pred 18.000 ljudi. Selektor Srbije je bio čuveni Duda Ivković, a igrala je nova fantastična generacija Teodosić, Veličković, Tepić, Krstić...

Kako biste, kao sudija, ocijenili stanje u domaćoj košarci?

Stanje u domaćoj košarci je bolje nego stanje u društvu. Sport je bolja strana našeg društva. Imamo talentovanu djecu, dobre trenere, respektabilne lige. Pogledajte ABA ligu koja je jedna od najboljih košarkaških liga u Evropi. Da li je naš region jedan od najboljih u Evropi? U ligi Bo-

sne i Hercegovine i ligama Republike Srpske se igra dobra košarka kojoj treba veće medijsko praćenje i više ulaganja.

Ovo kažem bez želje da nekoga kritikujem, nego da svi treba da radimo da stanje bude bolje i u košarci, i u društvu.

Kako biste, kao lekar, ocijenili psihofizičke kvalitete naših košarkaša?

Uvijek se govorilo da se na našim prostorima rađaju košarkaši, da smo mi taj dinarski tip čovjeka. Pitanje je koliko su te teorije naučno zasnovane, ali činjenica je da je naša populacija natprosječno visoka, da mi volimo sport i da imamo smisla za sport. Vrhunski sport zahtijeva psihofizičke predispozicije i kod nas talenata uvijek ima. Mi imamo košarkašku tradiciju i jedini smo region u Evropi, uz Litvaniju, koji toliko voli košarku. Nedavno sam pročitao da 70-tih godina

prošlog vijeka, kada se stvarao kult košarkaške reprezentacije, kada se kaže reprezentacija, podrazumijevalo se da je to košarkaška. Zahvaljujući tome, siguran sam da ćemo uvijek imati vanserijske košarkaše, a i sudije.

Rijetki su primjeri da lekari tako visoko kotiraju u nekom sportu, a da im pritom primarni poziv nije sportska medicina. Jeste li bili u prilici da se na terenu nađete u ulozi sportskog lekara?

Pošto sam radiolog, često me igrači i ljudi iz klubova pitaju za radiološke preglede. To je normalno, jer sport povezuje ljude i ja pokušam uvijek da pomognem. Povrede su sastavni dio sporta i dešavalo mi se da se igrač povrijedi u toku utakmice, pa sam morao pružiti prvu pomoć. Uglavnom, uvijek je sve dobro završilo i ja to ne volim da ističem. To je moj poziv.

Ž. Raljić

17. SPORTSKI SUSRETI ZDRAVSTVENIH RADNIKA REPUBLIKE SRPSKE

Za najbolju sportistkinju proglašena je Marta Vidović iz JZU Bolnica Zvornik, a za najboljeg sportistu Nikola Mlinarević iz JZU UKC Republike Srpske

Piše: Dr Sonja Ukmar

Uturističkom kompleksu *Grad Sunca* u Trebinju, od 21. do 25. avgusta 2024.

godine, uz muziku, ples i pjesmu, zdravstveni radnici Republike Srpske odmjerili su snage u mnogim sportskim disciplinama.

Na Sedamnaestim sportskim susretima učestvovalo je preko 700 zdravstvenih radnika iz zdravstvenih ustanova širom Republike Srpske, koji su na ovaj način još jednom promovisali zdravlje kroz sport.

Organizator ovogodišnjih sportskih susreta Republike Srpske je JZU Bolnica Trebinje koja dugi niz godina svojim altruizmom i minucioznošću dokazuje zašto su uvijek

prvi izbor za organizatora ovakvog skupa, koji prvenstveno ima za cilj upoznavanje i ostvarivanje saradnje među zdravstvenim ustanovama RS uz druženje, opuštanje, upoznavanje i jačanje kolektivnog duha.

Direktor JZU Bolnica Trebinje Nedeljko Lambeta je otvorio sportske susrete ističući da je ova manifestacija puno više od sportskog takmičenja i da predstavlja simbol zajedništva, sloge i prijateljstva, te priliku za okupljanje, opuštanje, razmjenu iskustava i međusobne podrške uz pozitivnu energiju.

Sportisti su u takmičarskom duhu pokazali atletske i sportske vještine iz nekoliko disciplina i kategorija, kako timskih tako i individualnih: odbojka, odbojka na pijesku, mali fudbal, rukomet, basket, stoni tenis, tenis, šah, pikado i povlačenje konopca. Turniri su održani u muškim i ženskim kategorijama, kao i ekipni.

Već dugi niz godina, najtrofejnija ustanova je UKC RS, sa brojnim osvojenim prvim plasmanima kako u individualnim, tako i u ekipnim takmičenjima, čime je ponovo ostvarila najveći uspjeh.

Po zatvaranju sportskih susreta, uz odličnu atmosferu, smijeh i pjesmu, dodijeljene su diplome i pehari za najbolje ekipe u svim sportskim disciplinama. Za najbolju sportistkinju

proglašena je Marta Vidović iz JZU Bolnice Zvornik, a za najboljeg sportistu Nikola Mlinarević iz JZU UKC Republike Srpske.

Ovim putem pozivamo sve zdrav-

stvene radnike širom Republike Srpske da iskoriste priliku i budu dio zdrave atmosfere na sljedećim sportskim susretima zdravstvenih radnika.

Zdravstvene ustanove učesnice susreta

1. JZU UKC Republike Srpske
2. JZU Bolnica i DZ Zvornik
3. JZU Univerzitetska bolnica Foča
4. JZU ZFMR Dr Miroslav Zotović
5. JZU Zdravstveni centar Brčko
6. JZU Bolnica Trebinje
7. JZU Institut za javno zdravstvo RS
8. JZU Bolnica i DZ Bijeljina
9. JZU Bolnica Prijedor
10. JZU Dom zdravlja Doboj
11. JZU Dom zdravlja Derвента
12. JZU Bolnica Istočno Sarajevo
13. JZU Dom zdravlja Prijedor
14. JZU Dom zdravlja Trnovo
15. JZU Dom zdravlja Banja Luka
16. JZU Dom zdravlja Knežev
17. JZU Bolnica i Dom zdravlja Gradiška
18. JZU Dom zdravlja Modriča
19. JZU Dom zdravlja Teslić
20. JZU Specijalistička bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča
21. JZU Zavod za stomatologiju RS
22. JZU Bolnica Doboj
23. JZU Dom zdravlja Laktaši
24. JZU Dom zdravlja Šamac
25. JZU Dom zdravlja Šekovići
26. JZU Dom zdravlja Lopare
27. JZU Specijalistička bolnica za psihijatriju Sokolac
28. JU Zavod za transfuzijsku medicinu RS
29. JU Centar za socijalni rad Banja Luka
30. JU Dom za lica sa invaliditetom Višegrad

BIBLIOTEKA

IZDAVAČKA AKTIVNOST MEDICINSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U BANJOJ LUCI U 2024. GODINI

SPISAK MONOGRAFSKIH PUBLIKACIJA

1

AUTOR	Marijana Arapović – Savić, Mirjana Umićević – Davidović
NASLOV	Primjena digitalne fotografije i fotogrametrije u ortodonstskoj dijagnostici
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print studio
FIZIČKI OPIS	217 str. ilustr. 26 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 11 – 0
UDK	616.31-07 : 528.7 616.314 – 089.23
COBISS.RS-ID	139981569

2

AUTOR	Saša Marin
NASLOV	Izazovi oralnohirurških intervencija kod osoba sa diabetes mellituom tip 2
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos
FIZIČKI OPIS	123 str. ilustr. 25cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 12 – 7
UDK	616.314 – 089 : 616.379 – 008.64
COBIS.RS-ID	140114177

3

AUTOR	Nataša Knežević
NASLOV	Kompozitni materijali u stomatologiji
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos
FIZIČKI OPIS	130 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	50
ISBN	978 – 99976 – 13 – 14 – 1
UDK	616.314 – 74 : 615.46
COBIS.RS-ID	140260097

4

AUTOR	Nataša Trtić
NASLOV	Modaliteti etiološke terapije parodontalnih oboljenja
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos
FIZIČKI OPIS	137 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 16 – 5
UDK	616.314-08
COBISS.RS-ID	14038579

5

AUTOR	Igor Sladojević
NASLOV	Morfološke karakteristike struktura srednjeg mozga u progresivnoj supranuklearnoj paralizi
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos
FIZIČKI OPIS	108 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 13 – 4
UDK	616.815 : 616.858
COBISS.RS-ID	140434433

6

AUTOR	Aleksandra Dominović – Kovačević, Zoran Vukojević
NASLOV	Klinička elektromioneurografija
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos
FIZIČKI OPIS	233 str. ilustr. 24cm
TIRAŽ	200
ISBN	978 – 99976 – 13 – 15 – 8
UDK	616.74-073.7 616.8.073.7
COBISS.RS-ID	140444929

7

AUTOR	Olivera Dolić, Marija Obradović
NASLOV	Procjena rizika za nastanak karijesa
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print studio
FIZIČKI OPIS	231 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 18 – 9
UDK	616.31 – 002 – 084
COBIS.RS-ID	140550913

8

AUTOR	Ivona Risović
NASLOV	Uloga leptina u nutritivnom statusu i inflamaciji
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Grafopapir
FIZIČKI OPIS	108 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	50
ISBN	978 – 99976 – 13 – 19 – 6
UDK	612.018 : 616 – 008.9 613.24 : 612.018
COBIS.RS-ID	140587521

9

AUTOR	Lana Nežić, Vesna Vujić – Aleksić, Ranko Škrbić
NASLOV	Produženje QT intervala izazvano lijekovima
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : S. L. : S. N.
FIZIČKI OPIS	378 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	200
ISBN	978 – 99976 – 13 – 17 – 2
UDK	616.12-008.318 : 615.015
COBIS.RS-ID	140689153

10

AUTOR	Mladen Stajić, Nada Banjac
NASLOV	Prehospitalni tretman povreda
VRSTA / SADRŽAJ	Udžbenik
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Grafid
FIZIČKI OPIS	153 str. ilustr. 26 cm
TIRAŽ	50
ISBN	978 – 99976 – 13 – 20 – 2
UDK	614.88 : 616 – 001
COBIS.RS-ID	140791297

11

AUTOR	Valentina Veselinović
NASLOV	Primjena nanotehnologije i nanomaterijala u stomatološkoj protetici
VRSTA / SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print studio
FIZIČKI OPIS	235 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 22 – 6
UDK	616.314 – 77 : 66.017/.018
COBIS.RS-ID	140873729

12

AUTOR	Verica Pavlić
NASLOV	Oboljenja pljuvačnih žlijezda
VRSTA / SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print studio
FIZIČKI OPISS	96 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 26 – 4
UDK	616.316
COBIS.RS-ID	141408769

13

AUTOR	Verica Pavlić
NASLOV	Parodontopatija i sistemske bolesti
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print studio
FIZIČKI OPIS	103 str. graf. prikazi : 25 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 10 – 3
UDK	616.31 : 616 – 036.1
COBISS.RS-ID	140013513

14

AUTOR	Udruženje kliničkih farmakologa / urednici Svjetlana Stoisavljević – Šatara, Ranko Škrbić
NASLOV	Knjiga apstrakta / Dani kliničke farmakologije / Knjiga apstrakta radova sa međunarodnog simpozijuna Dani kliničke farmakologije Banjaluka 2024
VRSTA / SADRŽAJ	Zbornik
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Laktaši : Grafomark
FIZIČKI OPIS	35 str. ilustr. 30 cm
TIRAŽ	300
ISBN	978 – 99976 – 13 – 21 – 9
UDK	615.03 (048)
COBISS.RS-ID	140803073

15

AUTOR	Tijana Kovačević
NASLOV	Praktikum za vježbe iz kliničke farmacije
VRSTA / SADRŽAJ	Udžbenik (pomoćni)
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Europrint
FIZIČKI OPIS	130 str. ilustr. 25 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 23 – 3
UDK	615.03 (075.8) (076)
COBISS.RS-ID	141039361

16

AUTOR	Ljiljana Suručić
NASLOV	Primena polimernih materijala na bazi glicidil metakrilata u medicini, farmaciji i stomatologiji
VRSTA / SADRŽAJ	Stručna monografija
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Akademac
FIZIČKI OPIS	106 str. ilustr. 30 cm
TIRAŽ	300
ISBN	978 – 99976 – 13 – 25 – 7
UDK	615.46 : 678.7
COBISS.RS-ID	141365249

17

AUTOR	Nenad Stojanović
NASLOV	Matematika za studente farmacije
VRSTA / SADRŽAJ	Udžbenik (osnovni)
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Akademac
FIZIČKI OPIS	424 str. graf. prikazi, tabele.; 28 cm
TIRAŽ	150
ISBN	978 – 99976 – 13 – 24 – 0
UDK	51 (075.8)
COBISS.RS-ID	141435137

18

AUTOR	Marija Obradović, Olivera Dolić
NASLOV	Karijes ranog djetinjstva : bihevioralni, preventivni i restaurativni pristup
VRSTA/SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Markos design print
FIZIČKI OPIS	246 str. ilustr. 24 cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 28 – 8
UDK	616.314-002-053.2
COBISS.RS-ID	141581825

19

AUTOR	Aleksandra Đeri
NASLOV	Upotreba konusne kompjuterizovane tomografije u oblasti endodoncije
VRSTA/SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : Art print
FIZIČKI OPIS	130str. ilustr. 24cm
TIRAŽ	50
ISBN	978 – 99976 – 13 – 29 – 5
UDK	616.314.16/18-073
COBISS.RS-ID	141583873

20

AUTOR	Gordana Bukara Radujković
NASLOV	Novi pristup u liječenju dijabetes melitusa tipa 1
VRSTA/SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Laktaši : Grafomark
FIZIČKI OPIS	143 str: ilustr. 26cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 30 – 1
UDK	616.379
COBISS.RS-ID	141617409

21

AUTOR	Gordana Bukara Radujković
NASLOV	Komplikacije dijabetes melitusa tip 1 kod djece
VRSTA/SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Laktaši : Grafomark
FIZIČKI OPIS	120 str. lustr.; 26cm
TIRAŽ	100
ISBN	978 – 99976 – 13 – 31 – 8
UDK	616.379-053.2
COBIS.RS-ID	141688833

22

AUTOR	Darko Jović, Darko Lukić
NASLOV	Hirurgija režnjeva
VRSTA/SADRŽAJ	Knjiga stručna
JEZIK	Srpski
GODINA IZDANJA	2024.
IZDAVAČ	Univerzitet u Banjoj Luci, Medicinski fakultet
IZDANJE	I izdanje
ŠTAMPARIJA	Banjaluka : 3R Graphic
FIZIČKI OPIS	132 str. ilustr. 24cm
TIRAŽ	300
ISBN	978 – 99976 – 13 – 32 – 5
UDK	616.727/.728
COBISS.RS-ID	141801473

Izdavačka djelatnost Medicinskog fakulteta Foča u 2024. godini

1. Razvoj socijalnih veština kod osoba sa smetnjama u razvoju i invaliditetom; Srboľjub Đorđević, Goran Nedović, Dragan Rapać, Gordana Odović
2. Da li je Republici Srpskoj neophodan skrining na kolorektalni karcinom? Biljana Mijović, Janja Bojanić, Nenad Lalović
3. 130 godina zdravstva u Foči; Veljko Marić
4. Bolesti zuba: pretklinika; Nikola Stojanović i saradnici
5. 7. Međunarodni kongres doktora stomatologije, 27-28 septembar 2024. godine, Foča; Zbornik radova [Elektronski izvor]
6. Metodologija naučnoistraživačkog rada u biomedicinskim naukama; Srđan Mašić i saradnici, Onlajn izdanje (elektronska knjiga)
7. Pretklinička endodoncija; Jelena Krunić i saradnici
8. Histopathology practicum: for students of medicine and dentistry; Radoslav Gajanin, Mirjana Ćuk, Nikola Živković
9. Biomedicinska istraživanja; Časopis Medicinskog fakulteta Foča, 1. i 2. broj

S tugom i poštovanjem opraštamo se od naših dragih kolega, stručnjaka

Dr Snježana Andrić

Snježana (Jovo) Andrić, rođena 14.10.1952. godine u Visokom. Do 1996. godine živjela u Ilijašu. Po završetku rata u BiH, seli se u Zvornik, zatim u Bijeljino gdje je dočekala i penzionerske dane. Ratni je ljekar i sa svojom porodicom

je učestvovala u odbrani svog kućnog praga.

Medicinski fakultet i specijalizaciju medicine rada završila je u Sarajevu. Specijalizaciju porodične medicine i užu specijalizaciju kliničkog ultrazvuka i doplera završila je u Beogradu.

Odlaskom u zasluženu penziju vratila se svojoj velikoj ljubavi, slikarstvu. Svoju prvu samostalnu izložbu imala je avgusta 2021. godine u Bijeljini.

Upokojila se 8. avgusta 2024. godine.

Prof. dr. Maja Račić

Rođena je 29. novembra 1972. godine u Sarajevu.

Osnovnu školu i gimnaziju završila je u Sarajevu, a Medicinski fakultet na Univerzitetu u Kragujevcu 1997. godine. Nakon diplomiranja zaposlila se u Domu zdravlja

u Sokocu. Specijalizaciju iz porodične medicine završila je 2002. godine. Magistrirala je 2005. godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. U zvanju asistenta na predmetu Porodična medicina započinje akademsku karijeru na Medicinskom fakultetu u Foči 2006. godine.

Doktorirala je 2007. godine na Medicinskom fakultetu Foča. U zvanje docenta na užoj naučnoj oblasti Porodična medicina izabrana je na Medicinskom fakultetu Foča 2008. godine, a 2013. godine u zvanje vanrednog profesora. Bila je prodekan za nauku i istraživanje u periodu od 2012. do 2017. godine, kada je svoju karijeru nastavila u SAD na *Mejo klinici* i Državnom univerzitetu u Ohaju.

Dr Biljana Lakić

Rođena je 13. avgusta 1968. godine u Banjaluci. Specijalizaciju iz psihijatrije završila je na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu 1996. godine.

U Univerzitetskom kliničkom centru Republike Srpske, u Klinici

za psihijatriju, radila je od 1998. godine.

Od 2010. do 2023. godine radila je u Projektu mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini, kao i Institutu za populaciju i razvoj. Učestvovala je na brojnim psihijatrijskim simpozijumima, kongresima i stručnim sastancima u okviru kontinuirane medicinske edukacije, takođe prošla je dodatne obuke u oblasti mentalnog zdravlja u zemlji i inostranstvu.

Magistarsku tezu odbranila je 2015. godine na Univerzitetu u Banjaluci.

Dr Dušan Vlatković

Rođen je 21. maja 1965. godine u Dubrovniku, a Medicinski fakultet završio je u Sarajevu.

Specijalizaciju iz ortopedije uspješno je okončao 2000. godine, dok je svoju magistarsku tezu odbranio 2003. godine. Njegova karijera u

Javnoj zdravstvenoj ustanovi Bolnica Trebinje počela je još tokom ratnih godina 1992. godine. Njegov human pristup, strpljenje i predanost prema svakom pacijentu ostavili su neizbrisiv trag.

Prof. dr. Nikola Laganin

Rođen u Livnu 15. decembra 1933. godine. Diplomirao na Medicinskom fakultetu u Beogradu 1961. godine. Specijalizaciju iz opšte hirurgije završio je 1967. godine u Novom Sadu.

U zagrebu je 1971. godine završio specijalizaciju iz urologije. Počasno zvanje primarijus dobio je 1978. godine u Sarajevu. Doktorsku disertaciju odbranio je 1979. godine na Medicinskom fakultetu u Sarajevu.

Od 2000. godine zaposlen je u Privatnoj zdravstvenoj ustanovi *Dr Laganin*.

Preminuo je 1. avgusta 2024. godine.

Dr Irena Bradašević

Rođena 1989. godine u Banjaluci. Na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci diplomirala je 2016. godine. Bila je zaposlena u Domu zdravlja Laktaši.

Preminula je 7. oktobra 2024. godine.

i humanista, članova Komore doktora medicine Republike Srpske

Dr Miloš Bajić

Rođen je 1935. godine u Drvaru. Medicinski fakultet u Beogradu završio je 1962. godine.

Specijalizaciju iz pedijatrije je završio 1969. godine u Beogradu.

Preminuo je 11. septembra 2024. Godine.

Dr Dragana Starović

Rođena 1968. Godine u Sarajevu. Medicinski fakultet u Beogradu završila je 1994. godine.

Specijalizaciju iz dermatovenerologije je završila u Beogradu 1999. godine.

Bila je zaposlena u Univerzitetskom kliničkom centru Republike Srpske.

Preminula je 2. avgusta 2024. godine.

Dr Zoran Azarić

Dr Zoran Azarić rođen je 7. novembra 1962. godine u Kozarcu, opština Prijedor.

Medicinski fakultet je završio u Banjaluci, 1989. godine. Po završetku fakulteta, 1990. godine, zaposlio se kao ljekar opšte prakse u

Medicinskom centru Gradiška, a zatim u Opštoj bolnici Gradiška.

Specijalizaciju iz opšte hirurgije završio je 1997. godine.

Po povratku sa specijalizacije nastavio je rad u JZU Bolnici Gradiška na radnom mjestu specijaliste opšte hirurgije.

Od 15. aprila 2016. godine je obavljao dužnost načelnika odjeljenja za opštu hirurgiju JZU Bolnice Gradiška, a istovremeno je obavljao i dužnost pomoćnika direktora za medicinska pitanja JZU Bolnice Gradiška.

Preminuo je 23. septembra 2024. godine.

Dr Zoran Tešić

Rođen 1960. godine u Sarajevu. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Sarajevu 1983. godine.

Specijalizaciju iz medicinske mikrobiologije završio je 1994. godine na Vojnomedicinskoj akademiji u Beogradu. Bio je zaposlen u Ministarstvu odbrane BiH.

Preminuo je 3. juna 2024. godine.

Dr Ljubiša Kusturić

Dr Kusturić je rođen u Brčkom, osnovnu školu i gimnaziju završio je u Bijeljini. Na Medicinskom fakultetu u Beogradu diplomirao je 1982. godine. Specijalistički ispit položio je 1992. godine u Beogradu i stekao zvanje specijalista ginekologije i akušerstva. Komora doktora medicine Republike Srpske dodelila mu je naziv primarijus 2014. godine.

Radni vijek započeo je 1983. godine u bijeljinskom Medicinskom centru *Nikola Spasojević* u dispanzeru za žene, a potom kao ljekar u ginekološko-akušerskoj službi.

Od 1996. godine obavljao je poslove šefa Ginekološko-akušerskog odeljenja. U februaru 2022. godine postavljen je na mesto načelnika Odjeljenja, gdje ostaje do kraja svog profesionalnog rada.

ANESTEZIJA**World Critical Care and Anesthesiology Conference 2025 (WCAC25)**

Date 08 - 09 Mar 2025

Location: Bangkok, Thailand

Website:

<https://criticalcongress.episirus.org/bangkok/>**Euroanaesthesia 2025**

Date: 25 May 2025 – 27 May 2025

Location: Lisbon, Portugal.

Website: <https://euroanaesthesia.org/2025/>**GINEKOLOGIJA****ESGO's 26th European Gynaecological Oncology Congress**

Date: February 20-23, 2025

Location: Rome, Italy

Website: <https://www.esgo.org/esgo-2025-congress/>**EUROGIN 2025**

Location: Porto, Portugal

Date: March 16-19, 2025

Website: <https://www.eurogin.com/>**GASTROENTEROLOGIJA****27th Düsseldorf International Endoscopy Symposium**

Date: Feb 6 - Feb 8, 2025

Location: Düsseldorf, Germany

Website: <https://www.esge.com/duesseldorf-international-endoscopy-symposium-2025>**28th Annual Meeting**

Date: March 12- 14, 2025

Location: Madrid, Spain

Website: <https://www.aegastro.es/>**12th Gastroenterology Conference 2025**

Date: 30-31 May, 2025

Location: Sarajevo, BIH

Website: <https://www.esge.com/12th-gastroenterology-conference-2025>**DERMATOLOGIJA****IMCAS World Congress 2025**

Date: 30 January - 1 February 2025

Location: Paris, France

Website: <https://www.imcas.com/en/attend/imcas-world-congress-2025>**15th World Congress of Pediatric Dermatology**

Location: Buenos Aires, Argentina

Date: April 8-11, 2025

Website: <https://www.wcpd2025.com/>**World Dermatology Congress**

Location: Singapore

Date: 21-23 April 2025

Website: <https://www.conference2go.com/event/world-dermatology-congress/>**16th International Congress on Systemic Lupus Erythematosus**

Location: Toronto, Canada

Date: 21-24 May 2025

Website: <https://lupus2025.kenes.com>**EADV Symposium**

Location: Prague, Czech Republic

Date: 22-24 May 2025

HIRURGIJA**Colorectal THRIVE 2025**

Date: March 30 - April 02, 2025

Location: Fribourg, CH

Website: <https://www.colorectal-thrive.org/>**World Congress on Arthroplasty, Osteoarthritis, and Rheumatic Diseases**

Location: Dubai, UAE

Date: March 06-07, 2025

Website: <https://annexglobalconferences.com/arthroplasty/>**33rd Annual Meeting of the European Society of Thoracic Surgery (ESTS)**

Location: Budapest, Hungary

Date: 25-27 May, 2025

Website: <https://estsmeeing.com/>

33rd international congress of the European Association for Endoscopic Surgery (EAES)

Location: Belgrade, Serbia

Date: 17- 20 June, 2025

Website: <https://eaes.eu/eaes-annual-congress/>

38th Turkish Neurosurgical Congress

Date: April 10-13, 2025

Location: Antalya, Turkey

Webiste: <https://www.eans.org/events>

PEDIJATRIJA

58th Annual Meeting of the Association for European Paediatric and Congenital Cardiology

Location: Hamburg, Germany

Date: May 28–31, 2025

Website: <https://www.aepc2025.org>

24th ESPD Congress

Location: Brussels, Belgium

Date: 29 - 31 May 2025.

Website: <https://www.espd.info/espd2025>

57th Annual Meeting of the European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition

Date: 14-17 May, 2025

Location: Helsinki, Finland

Website: <https://espghancongress.org/>

European Society for Paediatric Endocrinology(ESPE) and the European Society of Endocrinology (ESE)

Date: 10-13 May 2025

Location: Copenhagen, Denmark

Website: <https://eurreb.eu/event/oimt-congress-of-espe-and-ese-2025/>

ENDOKRINOLOGIJA

18th European Diabetes and Endocrinology Congress

Date: March 10-11, 2025

Location: Rome, Italy

Webiste <https://europe.endocrineconferences.com/>

18th International Conference on Advanced Technologies & Treatments for Diabetes (ATTD 2025)

Date: 19-22 March, 2025

Location: Amsterdam, The Netherlands

Website: <https://attd.kenes.com/>

Congress of European Society for Paediatric Endocrinology(ESPE) and the European Society of Endocrinology (ESE)

Date: 10-13 May 2025

Location: Copenhagen, Denmark

Website: <https://eurreb.eu/event/oimt-congress-of-espe-and-ese-2025/>

KARDIOLOGIJA

14th World Heart Congress

Date: March 24-25, 2025

Location: Paris, France

Website: <https://heartcongress.cardiologymeeting.com/>

5th World Congress on Congestive Heart Failure & Angina

Date: May 22-23, 2025

Location: Zurich, Switzerland

Website: <https://congestiveheartfailure.cardiologymeeting.com/>

12th World Congress on Hypertension, Cardiology, Primary Health and Patient Care

Date: June 19-20, 2025

Location: Paris, France

Website: <https://hypertensioncongress.cardiologymeeting.com/>

6th European Summit on Cardiology Research

Date: May 26-27, 2025

Location: Rome, Italy

Webiste: <https://eurocardiology.cardiologymeeting.com/>

NEUROLOGIJA

International Experts Summit on Neurology and Neurological Disorders (Neurology-2025)

Date: April 21-23, 2025

Location: Rome, Italy

Website: <https://www.neurosurgery.theiconicmeetings.com/>

World Neurology Conference (WNC 202)

Date: 17-19 March 2025

Location: Singapore

Website: <https://www.mededmeetings.com/neurology/about-conference/>**19th World Congress on Controversies in Neurology (CONy)**

Date: March 20-22, 2025

Location: Prague, Czech Republic

Website: <https://cony.comtecmed.com/>**NEFROLOGIJA****World Nephrology Congress (hybrid)**

Location: Singapore

Date: 21- 23 April, 2025

Website: <https://www.wnc-nephrology.com/>**21st World Nephrology Conference**

Date: March 24-25, 2025

Location: Amsterdam, Netherlands

Website: <https://worldnephrology.conferenceseries.com/>**9th Global Summit on Nephrology, Urology and Kidney Transplantation**

Date: March 17-18, 2025

Location: Singapore City, Singapore

Website: <https://kidney.conferenceseries.com>**REUMATOLOGIJA****World Congress on Arthroplasty, Osteoarthritis, and Rheumatic Diseases**

Location: Dubai, UAE

Date: March 06-07, 2025

Website: <https://annexglobalconferences.com/arthroplasty/>**16th International Congress on Systemic Lupus Erythematosus**

Location: Toronto, Canada

Date: 21-24 May 2025

Website: <https://lupus2025.kenes.com>**OFTALMOLOGIJA****39th European Ophthalmology Congress**

Date: March 17-18, 2025

Location: Berlin, Germany

Website: <https://ophthalmologycongress.ophthalmologyconferences.com/>**Retina World Congress 2025**

Date: May 8-11, 2025.

Location: Florida, USA

Website: <https://retinaworldcongress.org/congress-information/2025-retina-world-congress/>**ORL****EROC Global Forum 2025**

Date: January 16 to 18, 2025

Location: Dubai, UEA

Website: <https://www.emiratesrhinologyandotology.ae/>**17th Congress of the European Society of Pediatric Otorhinolaryngology**

Date: 3-6 May, 2025

Location: Stuttgart, Germany

Website: <https://www.espo2025.com/>

**Precizno i snažno
protiv tromba!**

Trombomelt apiksaban

- ▶ Siguran efekat uz 2 tablete dnevno
- ▶ Bez interakcije sa hranom
- ▶ Bez potrebe za rutinskim monitoringom koagulacije
- ▶ Manji rizik od krvarenja*
- ▶ Jedini domaći apiksaban na tržištu BiH

Superiorno redukuje rizik od moždanog udara/sistemske embolije i velikog krvarenja u odnosu na varfarin!¹

U tretmanu DVT/ PE uporediva efikasnost i superiorno manji rizik od velikog krvarenja u odnosu na enoksaparin/varfarin!²

Terapijske indikacije³:

- ▶ Prevencija moždanog udara i sistemske embolije kod odraslih pacijenata sa nevalvularnom atrijalnom fibrilacijom (NVAF) koji imaju jedan ili više faktora rizika kao što su preležani moždani udar ili tranzitorni ishemijski atak (TIA); starosna dob ≥ 75 godina; hipertenzija; dijabetes melitus; simptomatska srčana insuficijencija (NYHA klasa \geq II).
- ▶ Terapija tromboze dubokih vena (DVT) i plućne embolije (PE), kao i prevencija ponovnog javljanja DVT i PE kod odraslih.

* U odnosu na konvencionalne terapije, prema kliničkim studijama

1. Granger CB et al. Apixaban versus Warfarin in Patients with Atrial Fibrillation. N Engl J Med. 2011;365(11):981-92.

2. Agnelli G, Buller HR, Cohen A, et al. Oral apixaban for the treatment of acute venous thromboembolism. N Engl J Med. 2013;369(9):799-808.

3. Sažetak karakteristika lijeka Trombomelt 2,5mg i Trombomelt 5mg.

SMPC
Trombomelt 2,5 mg

SMPC
Trombomelt 5 mg

HIF Hemofarm
STADA GRUPA

